

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ
ANATOMİ EĞİTİMİ HAKKINDA
ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMİ**

Gül İŞBİLİR KIRAY
ANATOMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Danışman: Prof. Dr. Vural ÖZDEMİR
Tez No: 2023-004
Afyonkarahisar

**SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ANATOMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNDEKİ ANATOMİ EĞİTİMİ
HAKKINDA ÖĞRENCİ GERİ BİLDİRİMİ**

**Hazırlayan
Gül İŞBİLİR KIRAY**

**Danışman
Prof. Dr. Vural ÖZDEMİR**

Tez No: 2023-004

AFYONKARAHİSAR

TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü **Anatomi Anabilim Dalı'nda** Gül İŞBİLİR KIRAY tarafından hazırlanan “Uzaktan Eğitim Sürecindeki Anatomi Eğitimi Hakkında Öğrenci Geri Bildirimi” adlı tez çalışması lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca 19/01/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **oy birliği / oy çokluğu** ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir

Başkan

Unvan, Ad, Soyad

İmza

Üye

Unvan, Ad, Soyad

İmza

Üye

Unvan, Ad, Soyad

İmza

Üye

Unvan, Ad, Soyad

İmza

Üye

Unvan, Ad, Soyad

İmza

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... / / tarih ve
..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Esmâ KOZAN

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bilimsel Yayın Etiği İlkeleri ve Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü Afyon Kocatepe Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

19/01/2023

İmza

Gül İŞBİLİR KIRAY

ÖZET

Uzaktan eğitim sürecindeki anatomi eğitimi hakkında öğrenci geri bildirim

Çalışmamızda anatomi eğitiminde uzaktan eğitim sürecinin eğitim sürecine etkisinin ve dersin verimliliği hakkında bu dersi alan öğrenci görüşlerini sorgulayan bir anket çalışmasının yapılmasını ve bu sürecin değerlendirilmesini amaçladık.

Araştırmamıza Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik 2.sınıf 50 kişi, Tıp Fakültesi 3. Sınıf 50 kişi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi 2.sınıf 50 kişi olmak üzere toplamda 150 öğrenci katılmıştır. Öğrencilere 35 soruluk bir anket uygulanmıştır. İstatiksel karşılaştırma için SPSS çapraz tablo, Ki- kare ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Anket sonucuna göre; ankete katılan öğrencilerin uzaktan eğitimi, anatomi dersinin öğrenme tekniği açısından uygun buldukları ve uzaktan eğitim ile anatomi dersinin verimli geçtiği görüşlerine ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim döneminde yapılan anatomi sınavlarının belirleyici ve adil olduğu ile ilgili de öğrencilerden olumlu geri dönüşler elde edilmiştir. Ancak öğrencilerin kısıtlı imkanlar ve kaynaklar doğrultusunda uzaktan eğitimde anatomi derslerinin takibinde sıkıntı yaşadıkları görüşü de ortaya çıkmaktadır.

Anatomi dersini uzaktan eğitim ile almış öğrencilerin katılımlarıyla yapılan bu çalışmanın sonuçlarının, uygulamalı eğitim olan anatomi dersine öğrenci gözüyle bakılmasını sağladığından, uzaktan eğitim uygulamasının verimliliğine ve uygulanabilirliğine farklı bir bakış açısı kazandırılacağı düşünülerek, eğitime olumlu katkıları olabileceği düşüncesindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Anatomi eğitimi, anket, geri bildirim, Hemşirelik, Sağlık Bilimleri Fakültesi, öğrenci, uzaktan eğitim, Veterinerlik Fakültesi, Tıp Fakültesi

SUMMARY

Student feedback on anatomy education in the process of distance education

In our study, we aimed to conduct a survey that questioned the views of the students who took this course about the effect of the distance education process on the education process and the efficiency of the course in anatomy education, and to evaluate this process.

A total of 150 students, including 50 students from the Faculty of Health Sciences, Nursing 2nd class, 50 3rd class students from the Faculty of Medicine, and 50 2nd class students from Afyon Kocatepe University Faculty of Veterinary Medicine, participated in our research. A survey of 35 questions was applied to the students. SPSS crosstab, Chi-square and regression analyzes were used for statistical comparison.

According to the results of the survey; It was concluded that the students who participated in the survey found the distance education appropriate in terms of the learning technique of the anatomy course and that the distance education and anatomy course were productive. Positive feedback was obtained from the students about the determination and fairness of the anatomy exams held during the distance education period. However, there is also the opinion that students have difficulties in following anatomy lessons in distance education in line with limited opportunities and resources.

We think that the results of this study, which was conducted with the participation of students who took the anatomy course through distance education, may contribute positively to education, considering that a different perspective will be gained on the efficiency and applicability of the distance education application, as it allows the anatomy course, which is applied education, to be viewed from the perspective of students.

Keywords: Anatomy education, online education, , Faculty of Health Sciences, Faculty of Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, feedback, Nursing student, survey

TEŞEKKÜR

Bu çalıŐmanın yűrűtűlmesinde desteęini esirgemeyen, her an bűyűk bir sabır ve ilgiliyle benim adıma faydalı olabilmek için elinden geleni fazlasıyla sunan, gűler yűzűnű ve samimiyetini benden esirgemeyen saygıdeęer danıŐman hocam Prof. Dr. Vural ŐZDEMİR'e, yolun en baŐından bugűne kadar destek veren saygıdeęer hocam Prof. Dr. İsmail TŪRKMENOęLU ve Anatomi anabilim dalından dięer tűm saygıdeęer hocalarıma, tez sűrecinde istatiksels hesaplamalar konusunda destek ve yol gűsteren saygıdeęer hocam Dr. Őęr. Őyesi Ali BALKI'ya , manevi desteęini esirgemeyen annem Rabia Nimet İŐBİLİR'e, manevi desteklerinin yanında űzellikle tez veri giriŐlerinde ve tűm bu sűrete yardım ve katkılarını sonuna kadar eksik etmeyen babam Mustafa İŐBİLİR, kardeŐim Cafer Őzcan İŐBİLİR ve eŐim Utkucan KIRAY'a teŐekkűrű borç bilir, saygı ve ūkranlarımı sunarım.

GŪL İŐBİLİR KIRAY

Afyonkarahisar

2023

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
KABUL VE ONAY SAYFASI	
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI	
ÖZET	i
SUMMARY	ii
TEŞEKKÜR SAYFASI	iv
İÇİNDEKİLER	v
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
TABLolar	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Covid-19 Pandemisi	3
1.2. Uzaktan Eğitim Kavramı	4
1.3. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar	8
2. MATERYAL ve METOT	13
3. BULGULAR	17
3.1. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersini Öğrenmeye Etkisi	17
3.2. Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Sınavların Başarıya Etkisi	23
3.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Uyumu	24
3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersinin Adaptasyonuna Etkisi	25
3.5. Uzaktan Eğitimde Uygulama – Materyal Eksikliğinin Anatomi Öğrenimine Etkisi	25
3.6. Görsel Metotların (Video, Resim vs.) Anatomi Dersi İçin Önemi	26
3.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Anatomi Dersi İçin Öğrencilerin Bakış Açısı	27
4. TARTIŞMA	30
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	37
6. KAYNAKLAR	40
ÖZGEÇMİŞ	52

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

vs: Vesaire

vd. : ve diğerleri

SPSS : Statistikal Package for Social Sciences

TABLULAR

	SAYFA
Tablo 1. Öğrencilere Uygulanan Anket	15
Tablo 2. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersini Öğrenmeye Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	17
Tablo 3. 6 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları	18
Tablo 4. 6 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo	19
Tablo 5. 7 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları	19
Tablo 6. 7 No'lu Anket İfadesi İle Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo	20
Tablo 7. 8 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları	20
Tablo 8. 8 No'lu Anket İfadesi ile Öğrencinin Yaşına İlişkin Çapraz Tablo	21
Tablo 9. 23 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları	21
Tablo 10. 23 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo	22
Tablo 11. 30 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları	22
Tablo 12. 30 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo	23
Tablo 13. Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Sınavların Başarıya Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	23
Tablo 14. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Uyumunu Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	24
Tablo 15. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersinin Adaptasyonuna Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	25

Tablo 16. Uzaktan Eğitimde Uygulama – Materyal Eksikliğinin Anatomi Öğrenimine Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	25
Tablo 17. Görsel Metotların (Video, Resim vs.) Anatomi Dersi İçin Önemini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	26
Tablo 18. Uzaktan Eğitim Sürecinde Anatomi Dersi İçin Öğrencilerin Bakış Açısını Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri	27

1. GİRİŞ

Anatomi dersi, tüm dünyada Tıp Fakültelerinin, Veterinerlik Fakültelerinin ve Sağlık Yüksekokullarının temel tıp bilimleri eğitim-öğretim programlarında önemli bir yeri vardır (Cankur ve Turan, 2000). Tıp fakültesi, veterinerlik fakültesi ve sağlık bilimleri öğrencilerinin, anatomi dersi ile diğer yıllarda alacakları tüm dersler arasında önemli bir ilişki vardır (Abdullahi ve Gannon, 2012). Bu sebeple öğrencilerin anatomi alanında verilen konularda çok iyi yetiştirilmiş olması önemlidir. Bunları desteklemek adına anatomi derslerinde maket, kadavra, bilgisayar destekli araçlar ve uygulama dersleri öğrencilerin eğitimlerini tamamlayıcı unsurlara yer verilmektedir (Kunt, 2014).

Anatomi dersinin tüm sağlık çalışanlarına verilmesinin önemi hiç değişmeyecektir. Anatomi bilgisinin, radyolojik görüntü incelemelerinden fiziksel muayeneye, invaziv girişimlerden acil müdahalelere, cerrahi işlemlerden doğru ve etkili iletişime kadar birçok açıdan önemli yeri vardır (Turney, 2007).

COVID-19 sağlık eğitimcilerini hazırlıksız bir zamanda yakalamıştır. Her alanda hızlı ve doğru sonuçlara varmak zordur ancak bu durumlarla yüzleşmek ve yakında ön saflarda bulunacak öğrencilerin eğitimini sağlamak için stratejiler geliştirilmelidir (Nurse Educ Today,2020).

COVID-19 salgını kavramak ve salgına çözüm bulabilmek için hızla birçok çalışma yapılmış olsada eğitim alanındaki çalışmaların yetersiz olduğu gözlenmektedir (Dehghanbanadaki vd., 2020).

Türkiye’de yükseköğretimde uzaktan eğitim özellikle salgın döneminde başvurulan en önemli eğitim ve öğretim yollarından biridir (Şeker vd., 2020).

Uzaktan eğitim, “Geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerindeki kısıtlamalar sebebiyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme imkanı olmadığı durumlarda, eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemi” olarak da açıklanabilmektedir (Baki, 2007). Uzaktan eğitim yönteminde eğitici ve eğitilenin zaman ve mekândan bağımsız olarak

karşılıklı iletişim kurabilmeleri için internet teknolojileri kullanılmaktadır (Gore, 2000).

Uluslararası boyutta birçok sağlık eğitim programının klinik uygulamaları gerçekleştirememiş ya da öğrencilerin gönüllü olmaları koşuluyla sadece talepte bulunan öğrencilerle klinik uygulama gerçekleştirebilmiştir (Nurse Educ Today, 2021).

Sanal simülasyon uygulamalarının öğrenmeyi destekleyen etkili bir eğitimsel strateji olduğu gözlemlenmiştir (Foronda ve vd., 2020). Simülasyon uygulamalarına doğru yönelen klinik uygulamalarının pandemi döneminin meydana getirdiği kısıtlamalar sebebi ile olduğu unutulmamalı ve ileriye dönük kanıta dayalı bilgiler ışığında klinik uygulamalar yapılandırılmalıdır (Fogg N vd).

Derslerde eğitim-öğretim süreci içerisinde eğitimin verildiği öğrencilerden alınan geri bildirimler, uygulanan eğitim öğretim programlarının içerik ve yöntemi ile ilgili geleceğe yönelik yenilik veya düzenleme yapılması açısından önemlidir. Çünkü eğitimle ilgili yapılanmada uygulaması planlanan programların geçerli ve kaliteli olabilmesi için çift taraflı iletişim kurulması gereklidir ve başarılı bir eğitim programlanmasında öğretici kadar öğrenci de önemlidir. Bu nedenle kazanılan bilgi ve davranışların paylaşılması ve sorunlara çözüm bulunmasında etkili iletişim kurulması, eğitim yaşamında başarıya ulaştıran bir faktördür (Boud, 1998). Bunlara dayanarak öğrenciye uygulanan geri bildirim çalışmaları sıklıkla tercih edilen araştırma yöntemlerinden biri haline gelmiştir (Cankur, 2000). Bununla birlikte geri bildirim çalışmaları tecrübe edinmiş öğrencilerin düşüncelerini yansıttıkları için ders programlarını düzenleyenlere yol gösterici etkidedir (Özvarış vd., 2001).

Uzaktan eğitim hakkında öğrenci görüşlerinin ele alındığı çalışmaların son zamanlarda artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Özellikle covid-19 sürecinde yüz yüze eğitime ara verilmesi ve uzaktan eğitim uygulamalarının yaygın hale gelmesi bu konudaki öğrenci görüşlerinin ele alındığı çalışmaların artmasına zemin hazırlamıştır. Bu konuda yapılan çalışmalarda öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik hem olumlu hem de olumsuz tutumlar takındıkları belirtilmektedir (Al-Mawee vd., 2021; Simamora, 2020; Yılmaz-İnce vd., 2020; Sahbaz, 2020; Laksana, 2020; Khalil

vd., 2020). Buna karşılık yapılan literatür taraması sonunda anatomi dersinde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda yapılan bu çalışmada anatomi dersinde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin öğrenci görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Covid-19 Pandemisi

Koronavirüsler: Pozitif polariteli, zarflı ve tek zincirli RNA virüsleridir. Pozitif polariteli olmaları nedeniyle RNA'ya bağımlı, RNA polimeraz enzimi içermediği, ancak genetik yapılarında bu enzimi kodladığı belirtilmektedir. Bununla birlikte koronavirüslerin üzerinde çubuksu uzantılarının olduğu da bilinmektedir. Bu uzantıların Latince "taç" anlamına gelen "corona" kelimesiyle ifade edildiği, bu sebeple de bu virüslere Koronavirüs (taçlı virüs) denilmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Son zamanlarda toplumu ciddi düzeyde etkileyen koronavirüs salgınlarının başında Covid-19'un geldiği bilinmektedir. İçinde bulunduğumuz döneme damgasını vuran Covid-19 kısa zamanda tüm dünyada yaşamı durma noktasına getirmiştir. Pandemiye sebep olan Covid-19, milyonlarca kişinin hastalığa yakalanmasına neden olmasına rağmen hakkındaki bilgilerin sınırlı olduğu ve çalışmaların sürdüğü bilinmektedir (Zoralioğlu, 2020).

Bir enfeksiyon hastalığı olan Koronavirüsün (Covid-19) kelime anlamına bakıldığında, CO ve VI harflerinin İngilizce Koronavirüs'ten geldiği, "D" harfinin İngilizce "disease" sözcüğünden, 19'un ise koronavirüs vakalarının başladığı yıl olan 2019'dan geldiği bilinmektedir (Evren ve Us, 2020).

2019 yılının Aralık ayında Çin'e bağlı Wuhan kentinde sebebi belirlenemeyen zatürre vakalarının ortaya çıkmasıyla başlayan süreç içerisinde kayıtlara bu vakaların "bilinmeyen etiyoloji pnömoni" olarak geçmiştir. Ardından Çin Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC)'nin yürüttüğü ciddi bir araştırma programı ile hastalığın koronavirüsten kaynaklandığı belirlenmiştir (Karadayı, 2020; Rlou ve Althaus, 2020; Li vd., 2020; Wu vd., 2020). Salgının ortaya çıkmasındaki sebebin tam olarak açıklanamamasıyla birlikte virüsün hayvanlarda mutasyona uğraması neticesinde insandan insana bulaşma özelliği edildiği rapor edilmiştir. Ayrıca salgının çeşitli

bölgelerde yayılması ve sebep olduğu sonuçların, bulaşma özelliği, demografik özellikler, iklim, hijyen ve nüfus gibi pek çok faktöre bağlı bir şekilde çeşitlilik göstermektedir (Türken ve Köse, 2020).

Ekonomik ve sosyal yaşamdaki etkilerle beraber pandemi sürecinde insanların genellikle korku, endişe, kaygı ve strese dair bulguların belirlendiği (Mertens ve diğerleri, 2020; Mahfud ve Gumantan, 2020; Balano vd., 2020; Hoffart vd., 2021), bununla birlikte söz konusu durumların kişilerin çözüm yeteneklerini de olumsuz yönde etkilemesi neticesinde kişilerarası çatışmaların arttığı bilinmektedir (Kabeloğlu ve Gül, 2021). Bilhassa salgınla mücadele döneminde alınan tedbirler maddi ve manevi zarara neden olmuş, böylelikle de toplum genelinde başta travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve kaygının yer aldığı pek çok psikolojik sağlık problemi oluşmuştur. Bu hususta yapılan araştırmaların sonuçları incelendiğinde de pandemi sürecinin psikolojik sağlık sorunlarını beraberinde getirdiği belirtilmektedir (Bozdağ, 2021; Koç vd., 2021).

1.2. Uzaktan Eğitim Kavramı

Eğitim alanındaki çalışmaların tüm ülkeler için oldukça önemli bir konu olduğu görülmektedir. Zira eğitim zihinsel ve bireysel gelişimin temel çıkış noktasıdır. Kitle iletişim araçlarının hızlı gelişmesinin de eğitimde pozitif bir etkiye neden olduğu belirtilmektedir. İnternet, uydu, televizyon, radyo ve bilgisayar gibi teknolojilerle eğitim kapsamının temelden değiştiği görülmektedir. İnternet teknolojisinin eğitimde kullanılmasıyla beraber “uzaktan eğitim” olarak belirtilen detaylı bir öğretim modeli geliştirilmiştir (Kırık, 2014). Kavramsal olarak incelendiğinde uzaktan eğitim “mekan ve zamandan bağımsız, bilişim teknolojilerinden faydalanarak gerçekleşen etkileşimli ve ekonomik eğitim modeli” şeklinde tanımlanmıştır (Toker-Gökçe, 2008). Uzaktan eğitim uygulamaları, geleneksel eğitim-öğretim modelinden farklı niteliklere sahiptir. Literatür incelendiğinde araştırmalarda geleneksel eğitim ve uzaktan eğitim modeli arasındaki farklılıklar sıkça incelenmektedir (Krishnan vd., 2021; Lopata vd., 2005; Hannay ve Newvine, 2006).

Uzaktan eğitim uygulamaları merkezinde öğrencinin etkin olması yer almaktadır. Diğer bir ifadeyle uzaktan eğitim araştırmalarına katılan öğrenciler öğrenme

hususunda daha istekli olmaktadır. Uzaktan eğitime dair öğrencilerin istekli olma düzeylerinin uzaktan eğitime dair yargı ve tutumlarıyla doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir. Öğrencilerin bilgisayar destekli uzaktan eğitim uygulamalarına dair tutum ve yaklaşımların artması sonucunda eğitim veren insana ihtiyaç duyulmaksızın öğretim metotlarının öğrenciler tarafından kullanılmasına yardımcı olunduğu görülmektedir (Budak ve Budak, 2012).

Geleneksel örgün öğretim ile uzaktan eğitim uygulamaları arasında en belirgin olan farklılık uzaktan eğitimde okula gidilmemesidir. Ayrıca örgün eğitim uygulamalarındaki gibi uzaktan eğitim uygulamalarının da her öğrenim kademesinde (ilk, orta, yükseköğretim) uygulandığı bilinmektedir. Bununla birlikte temel eğitim kademelerinin yanı sıra mesleki gelişim ve eğitim kurslarının gerçekleştirilmesinde de uzaktan eğitim faaliyetlerinden yararlanılmaktadır (Aslantaş, 2014). Uzaktan eğitimin amacı, eğitimde aksaklığa sebep olan zaman ve coğrafi engellerin ortadan kaldırılması, gelişmiş olan teknolojiye uyum sağlanması, zaman ve mekandan etkilenmeksizin insan eğitime katkı sağlanması adına geliştirilen sistemlerle insanlara eğitim ve öğretim imkanı sunulabilmesi şeklinde ifade edilmektedir (Özbay, 2015). Uzaktan eğitimin diğer amaçları aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- Geleneksel öğretimin gerçekleştirildiği sınıflardaki öğrencilere göre daha geniş öğrenci kitlesine ulaşabilmek,
- Çeşitli sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel statüye sahip kişilerin birbirinden haberdar olmasını sağlayabilmek,
- Örgün eğitim olanaklarından yararlanma şansı bulunmayan ve kırsal kesimde yaşamakta olan öğrencilerin eğitim imkanlarından yararlanmasını desteklemek,
- Zaman ve mekan faktörlerini ortadan kaldırıp öğretmen ve öğrencinin aynı ortamda olmadan derslerin yürütülmesini sağlamak,
- Öğrencilerin diledikleri zaman ve istedikleri yerde öğrenme ihtiyaçlarını karşılayabilmesini sağlamak (Sarıabdulloğlu ve Ersoy, 2008).

Uzaktan eğitim uygulamalarının öğretmenler, öğrenciler ve modernleşme süreci üzerinde birtakım olumlu etkileri bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin söz konusu etkileri aşağıda açıklanmıştır.

Öğrenciler üzerindeki etkiler: Uzaktan eğitimde öğrenciler eğitim programlarının temelini oluşturmaktadır. Uzaktan eğitim süreci içerisinde bilgisayar kullanım idaresinin tümüyle öğrenci odaklı olması nedeniyle modern eğitim yöntemlerinin uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Öğrenciler için hazırlanan özel öğretim yöntem ve teknikleriyle öğrencilerin hesaplamalar, konu tekrarı, etkinlikler ve uygulamalarla kısa zamanda iş hayatına girdiği ve istenen zamanda geri dönüş sağlayabildiği belirtilmektedir. Ayrıca uzaktan eğitim öğrenci motivasyonu, tutum ve başarısını arttıran bir faktör olarak nitelendirilmektedir (Ahmed ve diğerleri, 2020; Lin vd., 2012; Stramkale, 2022; Lin vd., 2014).

Öğretmenler üzerindeki etkiler: Uzaktan eğitimde gereken plan ve programın sağlanabilmesi için bilgisayarların öğretmenlere önemli kolaylıklar sağladığı bilinmektedir. Ders içi etkinlikler içinde öğrencilerin ilgisinin çekilmesi adına hazırlanmış olan sunum, belgesel ve görsellerin bilgisayar ortamında cezbedici ve kolay bir şekilde hazırlandığı belirtilmektedir. Öğrencilerin derslerde verimliliklerinin artırılması için öncesinde hazırlanmış olan eğitsel yönü güçlü espriyle konunun tekrar egemen olmasında bilgisayarlar oldukça etkili olmaktadır. Ayrıca öğrencilerin ölçme ve değerlendirme konusunda bazı teknik sorunlar yaşadıkları belirtilmektedir. Özellikle internet ve yazılı cevap girecekleri kutucukları bulmakta zorlandıkları, süre sıkıntısı yaşadıkları, Word kullanmayı bilmeyenler için sınavın zor bir süreç olduğu ifade edilmektedir (Engin vd., 2010; Burns, 2011).

Modernleşme sürecindeki etkiler: Çağdaş toplumsal hayatta kurum ve kuruluşlar haricinde küçük firmaların bile bilgisayarlardan faydalandığı görülmektedir. Bu nedenle uzaktan eğitimde bilgisayar kullanımı ve öğrenilmesi bir gereklilik haline gelmiştir. Sürekli olarak gelişen ve hızlı bir şekilde küreselleşen “büyük köy” şeklinde belirtilen dünyada insanın yaşanan yeniliklere göre kendisini güncelleyememesi önemli bir kayıp olarak değerlendirilmektedir. Son zamanlarda internet teknolojileriyle dünyanın diğer bir bölgesindeki bilgiye erişimin sağlanmasının sadece birkaç saniye içerisinde gerçekleştirmektedir (Engin vd., 2010).

Yukarıda yer alan özelliklerinin yanında uzaktan eğitim sürecini geleneksel öğretim yöntemlerinden avantajlı hale getiren birçok unsur bulunmaktadır. Genel anlamda

eğitimde kullanılan sınıflardan ziyade özel ve kamu sektörünün çeşitli dal ve disiplinlerdeki eğitim sorunlarını çözüme hususunda uzaktan eğitimin düşük işletim masrafları ve kaynakların verilmesiyle birlikte çalışanlar için mesleki ve bireysel gelişim, akademik veya sertifika programlarına katılma gibi imkanların da sağlandığı belirtilmektedir (Al ve Madran, 2004). Yapılmış olan araştırmalarda genelde geleneksel öğretim yöntemleri ile karşılaştırıldığı zaman bilgisayar temelli eğitimin öğrencinin başarı düzeyindeki etkilerine dikkat çekilmektedir. Çalışmalardan edinilen bulgular incelendiğinde, eğitimde bilgisayar desteğinin öğrenci başarısına pozitif yönde etkisinin olduğu görülmektedir (Tieknen ve Wilson, 2007; Yenice vd., 2003; Hoskins ve van Hooff, 2005).

Literatürdeki bazı araştırmalarda, bilhassa da son zamanlardaki uygulanan uzaktan eğitim uygulamalarının dezavantajları üzerine odaklanılmaktadır. Bu hususta gerçekleştirilmiş olan çalışmalarda uzaktan eğitimin dezavantajlarının başında aşağıda belirtilen sorunların yer aldığı rapor edilmektedir;

- Motivasyon kaybı,
- Ölçme ve değerlendirilmenin uygulanmaması,
- Bilgisayar ve internet gibi kaynakların yetersizliği,
- Eğitimde fırsat eşitsizliğinin oluşması,
- Etkileşim ve iletişim yetersizliği,
- Öğretmenlerin eğitim-öğretim uygulamaları esnasında karşılaştıkları problemler hemen çözülemez ise problemler giderek büyümesi,
- Uzaktan eğitim faaliyetlerinin bireysel çalışma yetisi olmayan öğrenciler için verimli olmaması (Xalmuratova, 2021; Ataş, 2017; Özdoğan ve Berkant, 2020; de Oliveira vd., 2018).

Eğitim sürecinde avantajlı ve dezavantajlı yönleri bulunan uzaktan eğitim sürecini etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde etkisi olan bu unsurlar fiziksel unsurlar, eğitim kurumu kaynaklı unsurlar, demografik ve psikolojik unsurlar olarak sıralanabilmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde etkisi olan bu unsurlar aşağıda özetlenmiştir;

- Fiziksel faktörler: Elektronik cihaz çeşitleri, elektronik cihaza sahip olma, internet kotası ve internete erişim.

- Eğitim kurumu ile ilişkili faktörler: İletişim ve bilgilendirme yeterliği, derse ayrılan zaman, adil not algısı, senkron ders sayısı.
- Psikolojik faktörler: Uyku problemleri, ev içi anlaşmazlık ve tartışmalar.
- Demografik faktörler: Gelir düzeyi, istihdam, cinsiyet, eğitim düzeyi vb. (Tüzün ve Yörük-Toraman, 2021).

1.3. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Baylas (2022), tarafından yapılan covid-19 pandemisi sürecinde meslek yüksekokulu öğrencileri ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmada; uzaktan eğitim kararının ilk duyulduğunda hem öğretim elemanları hem de öğrencilerin tedirginlik hissettikleri rapor edilmiştir. Bu süreç içinde de uzaktan eğitim ile verilen uygulamalı ve teorik derslerden yeterli düzeyde verimin alınmadığı, her iki grubunda bunu dile getirdiği, uzaktan eğitimin iletişim bakımından değerlendirildiği ana şemada, hem öğrencilerin hem de öğretim elemanlarının iletişim kurarken farklı sıkıntılar ile karşılaştıkları ve bu sebeple etkili iletişim kurmakta zorlandıkları, öğretim elemanlarının canlı dersler ile alakalı sıkıntı yaşadıklarını belirttikleri rapor edilmiştir.

Dölek (2022), tarafından yapılan covid-19 döneminde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin tutum ve görüşlerinin incelendiği çalışmada cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği, öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin, uzaktan eğitime olan tutumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve hizmet yılı arttıkça katılımcıların tutumlarının negatif yönde değiştiği, öğretmenlerin eğitim durumları ile uzaktan eğitim arasında ilişkiye bakıldığında lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların uzaktan eğitime olumlu etkilerinin olduğu rapor edilmiştir.

Tuncer (2022), tarafından yapılan covid 19 pandemisi döneminde uygulanan internet tabanlı uzaktan eğitim ile alakalı öğretmen görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerin genellikle olumsuz olduğu ve pandemi sürecinde uygulandığı durumu ile uzaktan eğitimin sürdürülebilir ve verimli bir sistem olmadığı rapor edilmiştir.

Dursun (2022), tarafından yapılan intern ve stajyer doktorların covid 19 süresinde tıp eğitimine yönelik bakış açıları ve depresyon düzeylerinin incelendiği çalışmada öğrencilerin psikolojik olarak kötü etkilendiğini ifade ettiği, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla uzaktan eğitime bakış açısının daha olumlu düzeyde olduğu rapor edilmiştir.

Turan (2021), tarafından yapılan covid 19 pandemi sebebiyle uzaktan eğitim gören üniversiteli öğrencilerinin uzak eğitime ilişkin tutum ve görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda, öğrencilerin kardeş sayısı ile karşılaştırıldığında tek çocuk olanların, kardeşe sahip olanlara kıyasla uzaktan eğitime daha olumlu baktıkları, öğrencilerin ev paylaşımı ve bireysel odasının olması durumunun ise uzaktan eğitime ilişkin düşüncelerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Barzani ve Jamil (2021), tarafından yapılan pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun çevrimiçi eğitime karşı olumsuz bir tutuma sahip olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde öğrencilerin kampüs içi eğitimi daha etkili bulduğu ve tercih ettiği belirlenmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin çevrimiçi eğitimin öğrenme doyumları için yeterli olmadığını belirttikleri bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin çevrimiçi eğitim sırasında dile getirdikleri zorlukların başında internet bağlantısının sık sık kesilmesi, elektrik kesintileri ve konsantrasyon eksikliği gibi sorunların geldiği belirlenmiştir.

Kepenek (2021), tarafından yapılan covid 19 döneminde hemşirelik bölümü öğrencilerinin algıladıkları uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının farklı değişkenlere göre incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin bazen bağlantı sorunu yaşadığını ve uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile yeterli düzeyde uygulanamadığı tespit edilmiştir.

Adnan ve Anwar (2020), tarafından yapılan Pakistan'da yaşayan öğrencilerin görüşlerine göre covid-19 sürecinde uzaktan eğitimin incelendiği çalışmanın sonucunda uzaktan eğitime öğrencilerin büyük çoğunluğunun teknik ve parasal sorunlar nedeniyle internete erişemediği, uzaktan eğitimin Pakistan gibi az gelişmiş

ülkelerde istenen sonuçlara ulaşamadığı tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğretmenle yüz yüze etkileşimin olmaması, yanıt verme süresi ve geleneksel sınıf içi sosyalleşmenin olmaması gibi unsurların da üniversite öğrencilerinin sorun yaşamasına neden olduğu rapor edilmiştir.

Durak ve Çankaya (2020), tarafından yapılan dört farklı üniversitede öğrenim gören öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitimi hem avantajlı hem de dezavantajlı bir uygulama olarak değerlendirdikleri bulunmuştur. Bazı öğrencilerin görüşlerine göre uzaktan eğitim sürecinin akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Hebecci vd. (2020), tarafından yapılan hem öğretmen hem de öğrenci görüşlerine göre covid-19 sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarının değerlendirilmesi amaçlandığı çalışmada öğrenci ve öğretmenlerin uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Olağan dışı koşullarda dahi eğitimin planlı ve programlı bir şekilde yürütülebileceği olumlu görüşlerde sıklıkla dile getirilmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin dikkat çeken olumsuz görüşler arasında etkileşimin kısıtlı olması, altyapı sorunları ve donanım eksikliği gibi hususların yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında gerekli iyileştirme ve hizmet içi eğitimlerle birlikte uzaktan eğitimin gelecekte daha etkin kullanılacağı yönünde görüşler olduğu tespit edilmiştir.

Afşar ve Büyükdoğan (2020), tarafından yapılan covid-19 pandemisi döneminde SBBF ve İİBF öğrencilerinin uzaktan eğitim hakkındaki değerlendirmelerinin incelendiği çalışmanın sonucunda, uzaktan eğitim evresinde öğrencilerin en çok problem yaşadığı konunun teknik hususlar olduğu ve uzaktan eğitim sistem ve uygulamalarının kolay ve yararlı olduğu, öğrencilerin uzaktan eğitiminin internet üzerinde çalışma becerilerini geliştirdiği rapor edilmiştir.

Saltürk ve Güngör (2020), tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin gözünden covid-19 pandemi döneminde yapılan uzaktan eğitime geçişin incelendiği çalışmanın sonucunda uzaktan eğitimin öğrencilerin akademik başarılarına etkilerinin düşük düzeyde olduğu, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkilerin ve öğrencilerin

motivasyonlarının olumsuz etkilendiği bunun nedeni olarak sosyalleşemediklerini sonucuna varılmıştır.

Keskin ve özer-Kaya (2020), tarafından yapılan covid 19 döneminde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime ilişkin geri bildirimlerinin değerlendirilmesinin incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin web tabanlı eğitiminin yüz yüze eğitime kıyasla etkili olmadığı, öğrencilerin öğretim elemanları ile rahatça iletişime geçemedikleri, uzaktan eğitimle öğrenilen bilgilerin çok hızlı unutulduğu, süreçte çok fazla teknik sorun yaşandığı sonuçlarına varılmıştır.

Kürtüncü ve Kurt (2020), tarafından yapılan covid 19 pandemi sürecinde hemşirelik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitimde yaşadığı problemlerin incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitimin alt yapısı ile alakalı sık sorun yaşadığı rapor edilmiştir.

Özdoğan ve Berkant (2020), tarafından yapılan pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik paydaş görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda uzaktan eğitimin ortaya koyduğu avantajlarının derslerin birçok kez tekrar edilebilmesi, pandemi sürecinde eğitim gereksinimlerinin karşılanabilirliği, hastalığın bulaşmasına ilişkin korunma, teknolojinin eğitim içinde önemi ve teknolojik yetilerin gelişmesine olanak sunduğu, uzaktan eğitimin genellikle belirtilen dezavantajlarının ise öğrencilerin motivasyon kaybı yaşaması, derslerde isteksiz olması, öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme yapamaması, uzak eğitim ekipman eksikliği olanların durumdan negatif yönde etkilenmesi olarak rapor edilmiştir.

Serçemeli ve Kurnaz (2020), tarafından yapılan covid 19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitime ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmanın sonucunda öğrencilerin uzaktan eğitim sistemini oldukça fazla şekilde benimsedikleri, sistemin kullanımı ile alakalı öz yeterlilik bakımından herhangi bir problem yaşamadıkları, öğrencilerin uzaktan eğitim ile ders tekrarını yapabildikleri esnek eğitim imkanları ve zamandan tasarruf konusunda pozitif görüşe sahip oldukları, ancak uzaktan eğitime ilişkin internet ve materyal anlamında olumsuz görüş bildirdikleri sonucuna varılmıştır.

Yolcu (2020), tarafından yapılan Covid19 sürecinde sınıf öğretmeni bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitim tecrübelerinin incelendiği çalışmanın sonucunda çoğunluğun eğitimin sekteye uğrayacağını düşündüğü, pozitif tarafları olarak derslerinin tekrar edilmesi ve rahat bir ortam oluşması gibi etkenlerin olduğu rapor edilmiştir.

2. MATERYAL ve METOT

Araştırmamız için Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 20.09.2021 tarihli 2021/25 nolu karar ile onay alınmıştır. Araştırma 2021 Ekim-Kasım aylarında Anatomi dersini uzaktan eğitim ile alan Afyon Kocatepe Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi 2. Sınıf öğrencileri, Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi Tıp Fakültesi 3. Sınıf öğrencileri ve Afyon Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 2.sınıf öğrencileri arasında yapılmıştır. Araştırmaya her gruptan 50 öğrenci olmak üzere toplam 150 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için literatürler taranarak ve tecrübeli kişilere danışılarak 35 soruluk bir anket geliştirilmiştir.

Anket iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmında öğrencinin cinsiyeti, yaşı, bölümü ve sınıfı yer almaktadır. İkinci kısımda ise anket soruları yer almaktadır. Anketler tüm öğrencilere dağıtılmıştır. Anket uygulandıktan sonra değerlendirme için sorular 7 ayrı kategoride gruplandırılarak değerlendirmeye alınmıştır.

1. Uzaktan eğitim sürecinin anatomi dersini öğrenmeye etkisi
2. Uzaktan eğitim sürecinde yapılan sınavların başarıya etkisi
3. Öğrencilerin uzaktan eğitime uyumu
4. Uzaktan eğitim sürecinin anatomi dersinin adaptasyonuna etkisi
5. Uzaktan eğitimde uygulama – materyal eksikliğinin anatomi öğrenimine etkisi
6. Görsel metotların (video, resim vs) anatomi dersi için önemi
7. Uzaktan eğitim sürecinde anatomi dersine öğrencilerin bakış açısı

Öğrencilere yöneltilen anket sorularında 1'den 5'e kadar derecelendirme yapılmıştır.

Bu derecelendirmede;

1: Kesinlikle Katılıyorum

2: Katılıyorum

3: Kararsızım

4: Katılmıyorum

5: Kesinlikle Katılmıyorum ifadeleri yer almıştır.

Alınan geri bildirimlerin güvenilirliğini artırmak için anketi dolduran öğrencilerin sadece cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıf belirtirken isim yazmalarının gerekli olmadığı özellikle belirtilmiştir. Ortamda anatomi anabilim dalından herhangi bir öğretim üyesi bulundurulmazken sınav kaygısı ve stresinin öğrenci üzerinde olumsuz etki oluşturabileceği de göz önüne alınarak anket uygulaması sınav dönemleri dışında yapılmıştır.

İstatiksel karşılaştırma için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) çapraz tablo, Ki-kare ve regresyon analizleri kullanılmıştır.

Uzaktan Eğitim Sürecinde Anatomi Eğitimi Alan Öğrencilerin Görüşleri Hakkında Anket

Değerli katılımcı,

Bu araştırmayı, uzaktan eğitim sürecinin uygulamalı ders olarak anatomi eğitimini nasıl etkilediğini değerlendirmek amacıyla yapıyoruz. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ederseniz, bir anket doldurmanızı isteyeceğiz. Ankete yanıt vermeniz yaklaşık 10 dakikanızı alacaktır. Çalışma kapsamında sizi tanımlayabilecek hiçbir soru dahil edilmedi. Uzaktan eğitim döneminde anatomi dersi almış öğrenciler üzerinde yapılan bir anket çalışmasıdır. Anketi uzaktan eğitim sürecinde aldığımız anatomi dersi üzerine değerlendirerek cevaplamanız rica olunur. Katılımlarınız için teşekkür ederiz.

1:Kesinlikle Katılıyorum **2:**Katılıyorum **3:**Kararsızım

4:Katılmıyorum **5:**Kesinlikle Katılmıyorum

CİNSİYETİ	
YAŞI	
BÖLÜMÜ	
SINIFI	

		1	2	3	4	5
1	Anatomi dersleri ilgimi çekiyor					
2	Uzaktan eğitimde anatomi derslerine severek katıldım					
3	Uzaktan eğitimde anatomi dersleri verimli geçti					
4	Uzaktan eğitimde anatomi derslerine katılım oranları iyiydi					
5	Uzaktan eğitimde katılım zorunluluğu olmasa da anatomi dersine katılırdım					
6	Uzaktan eğitim anatomi dersinin öğrenme tekniği için uygundu					
7	Uzaktan eğitimde anatomi dersini verimli bir şekilde aldığımı düşünüyorum					
8	Uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmekte zorluk yaşadım					
9	Kadavra çalışmasının önemli bir rolü olduğu için anatomide uzaktan eğitim yetersizdi					
10	Uzaktan eğitim anatomik anlamda kliniklerde karşılaşılabileceklerimiz konusunda fikir vermede yeterliydi					
11	Örgün eğitime geçildiği zaman uygulamalı anatominin tekrarı bizler için faydalı olacaktır					
12	Ders gruplarındaki sayıların fazlalığı öğrenmeyi olumsuz etkiledi					

		1	2	3	4	5
13	Uzaktan eğitimin mesleki hayatlarımıza katkı sağlayacağını düşünmüyorum					
14	Uzaktan eğitimde video ve görsellere yeterince yer verildi					
15	Eğitimlerin videolarla desteklenmesi olumlu yönde katkı sağladı					
16	Uzaktan eğitimde daha çok görsel kullanılmalıydı					
17	Uzaktan eğitim anatomi alanında mesleki anlamda neleri öğrenmem gerektiği konusunda yeterliydi					
18	Derslere derste aktif katılım konusunda kendimi yetersiz hissettim					
19	Materyallere erişim konusunda sıkıntı yaşadım					
20	Uzaktan eğitimin mesleki güven ve yeterlilik duygusunu oluşturduğunu düşünmüyorum					
21	Uzaktan eğitim okula adaptasyon sürecimi etkilediği için anatomi derslerinde verimliliğimi olumsuz yönde etkiledi					
22	Uzaktan eğitimin bireyin sosyal yönünü olumsuz etkilediği için anatomi öğrenimi sürecimi etkilediğini düşünüyorum					
23	Uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum					
24	İmkanlarının kısıtlı olması anatomi derslerini takip etmekte güçlük yaşamama sebep oldu					
25	Uzaktan eğitimi anatomi dersinin verimliliği konusunda yetersiz buluyorum					
26	Uzaktan eğitimde sadece teorik dersler verilmesinin yeterli olacağını düşündüm					
27	Uzaktan eğitim sistemi ve pandemi döneminde anatomi derslerinde güçlük yaşadığım için okulu dondurmaya düşündüm					
28	Anatomide uygulamalı eğitim alamamış olmamız, sahadaki uygulamalarımızı olumsuz etkileyeceğini düşünüyorum					
29	Daha önceki eğitim hayatımı göz önüne aldığımda anatomide yüz yüze eğitimdeki eksikliği hissettim					
30	Uzaktan eğitim sisteminin anatomi alanında uygun olmadığını düşünüyorum					
31	Uzaktan eğitimde yapılan anatomi sınavlarının belirleyici özellikte olduğuna inanmıyorum					
32	Uzaktan eğitimde anatomi sınavlarında çalışan-çalışmayan ayrımı yapılabileceğini düşünmüyorum					
33	Uzaktan eğitimde anatomi sınavların adil olduğunu düşünmüyorum, ödev verilerek daha verimli olabileceğini düşünüyorum					
34	Anatomi kaynaklarının uzaktan eğitimi destekleyecek yeterlilikte olmadığını düşünüyorum					
35	Uzaktan eğitimin gelecekteki iş hayatımızda anatominin yeri ve önemi için yeterli olduğunu düşünmüyorum					

Tablo 1: Öğrencilere Uygulanan Anket

3. BULGULAR

Güvenilirlik analizi olarak 35 adet Likert ölçekli ifadenin Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmış ve %76,9 olarak bulunmuştur. Bu oran, anket yöntemiyle toplanan verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Anket yöntemiyle toplanan verilerin ne tür analizlere tabi tutulacağına karar vermek için normallik testi yapmak gerekir. Normallik testi olarak Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri tercih edilmiştir. 35 adet anket ifadesinin her birinin Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk normallik testi sonuçlarında anlamlılık düzeylerinin 0,01'den küçük (0,000) olduğu tespit edilmiştir. Bu durum 35 adet anket ifadesinin normal dağılım sergilemediğini göstermektedir. Anket ifadeleri normal dağılım sergilemediği için çapraz tablo ve Ki-kare analizleri yapılacaktır.

3.1. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersini Öğrenmeye Etkisi

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
6	Uzaktan eğitim anatomi dersinin öğrenme tekniği için uygundu.	3,71
7	Uzaktan eğitimde anatomi dersini verimli bir şekilde aldığımı düşünüyorum.	3,53
8	Uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmekte zorluk yaşadım.	2,67
23	Uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	2,18
30	Uzaktan eğitim sisteminin anatomi alanında uygun olmadığını düşünüyorum.	2,19

Tablo 2: Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersini Öğrenmeye Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Uzaktan eğitim anatomi dersinin öğrenme tekniği için uygundu.” ifadesine katılım oranı ortalama 3,71 olarak tespit edilmiştir. Araştırmada beşli likert ölçek kullanıldığı için bu değer ortalamasının (3) üzerindedir. Dolayısıyla, ankete katılan öğrenciler uzaktan eğitimi anatomi dersinin öğrenme tekniği açısından uygun bulmaktadır.

“Uzaktan eğitimde anatomi dersini verimli bir şekilde aldığımı düşünüyorum.” ifadesine katılım oranı ortalama 3,53 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, uzaktan eğitimde anatomi dersi verimli geçmiştir.

“Uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmekte zorluk yaşadım.” ifadesine katılım oranı ortalama 2,67 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmekte zorlanmamıştır.

“Uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünüyorum” ifadesinde katılım oranı ortalama 2,18 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimin anatomi öğrenmeyi olumsuz etkilediğini düşünmemektedirler.

“Uzaktan eğitim sisteminin anatomi alanında uygun olmadığını düşünüyorum” ifadesinde katılım oranı ortalama 2,19 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimin anatomi alanına uygun olduğunu düşünmektedirler.

Değişkenler	Hesaplanan X^2	Prob. Değeri	Sonuç
6 No’lu İfade – Cinsiyet	7,575	0,108	İki değişken bağımsız
6 No’lu İfade – Yaş	10,584	0,565	İki değişken bağımsız
6 No’lu İfade – Bölüm	18,854	0,016	İki değişken bağımlı
6 No’lu İfade – Sınıf	3,937	0,415	İki değişken bağımsız

Tablo 3: 6 No’lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları

6 nolu anket ifadesi ile demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve sınıfa ilişkin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; 6 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşı, cinsiyeti ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece 6 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun için 6 nolu anket ifadesi ile öğrenim görülen bölüme ilişkin çapraz tablo yapılmıştır.

			6 No'lu Anket İfadesi					Toplam
			K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	K. Katılıyorum	
Bölüm	Tıp Fakültesi	Gözlenen D.	5	6	13	10	16	50
		Yüzde (%)	10	12	26	20	32	100
	Veteriner Fakültesi	Gözlenen D.	3	3	4	12	18	50
		Yüzde (%)	6	6	8	24	56	100
	Hemşirelik	Gözlenen D.	4	8	11	17	10	50
		Yüzde (%)	8	16	22	34	20	100
Toplam		Gözlenen D.	12	17	28	39	54	150
		Yüzde (%)	8	11,3	18,7	26	36	100

Tablo 4: 6 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo

Tablo 4'te yer alan çapraz tabloya göre; en yüksek değer %56 ile veteriner fakültesi ile kesinlikle katılıyorum ifadesinin kesiştiği hücrede gözlemlenmiştir. Buna göre, veteriner fakültesi öğrencileri diğer bölümlerdeki öğrencilere göre uzaktan eğitimi anatomi dersinin öğrenme tekniği açısından daha uygun bulmaktadır.

Değişkenler	Hesaplanan X^2	Prob. Değeri	Sonuç
7 No'lu İfade – Cinsiyet	5,372	0,251	İki değişken bağımsız
7 No'lu İfade – Yaş	9,444	0,665	İki değişken bağımsız
7 No'lu İfade – Bölüm	21,648	0,006	İki değişken bağımlı
7 No'lu İfade – Sınıf	0,947	0,918	İki değişken bağımsız

Tablo 5: 7 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları

7 nolu anket ifadesi ile demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve sınıfa ilişkin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; 7 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşı, cinsiyeti ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece 7 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun için 7 nolu anket ifadesi ile öğrenim görülen bölüme ilişkin çapraz tablo yapılmıştır.

			7 No'lu Anket İfadesi					Toplam
			K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	K. Katılmıyorum	
Bölüm	Tıp Fakültesi	Gözlenen D.	4	7	10	13	16	50
		Yüzde (%)	8	14	20	26	32	100
	Veteriner Fakültesi	Gözlenen D.	2	3	8	16	21	50
		Yüzde (%)	4	6	16	32	42	100
	Hemşirelik	Gözlenen D.	4	15	15	10	6	50
		Yüzde (%)	8	30	30	20	12	100
Toplam		Gözlenen D.	10	25	33	39	43	150
		Yüzde (%)	6,7	16,7	22	26	28,7	100

Tablo 6: 7 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo

Tablo 6'da yer alan çapraz tabloya göre; en yüksek değer %42 ile veteriner fakültesi ile kesinlikle katılmıyorum ifadesinin kesiştiği hücrede gözlemlenmiştir. Buna göre, veteriner fakültesi öğrencileri diğer bölümlerdeki öğrencilere göre uzaktan eğitimde anatomi dersini daha verimli bir şekilde aldığını düşünmektedir.

Değişkenler	Hesaplanan X^2	Prob. Değeri	Sonuç
8 No'lu İfade – Cinsiyet	2,437	0,656	İki değişken bağımsız
8 No'lu İfade – Yaş	24,256	0,019	İki değişken bağımlı
8 No'lu İfade – Bölüm	9,427	0,308	İki değişken bağımsız
8 No'lu İfade – Sınıf	5,848	0,211	İki değişken bağımsız

Tablo 7: 8 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları

8 nolu anket ifadesi ile demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve sınıfa ilişkin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; 8 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin cinsiyeti, öğrenim gördüğü sınıf düzeyi ve bölüm arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece 8 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun için 8 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşına ilişkin çapraz tablo yapılmıştır.

			8 No'lu Anket İfadesi					Toplam	
			K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	K. Katılmıyorum		
Yaş	19	Gözlenen D.	9	9	10	12	3	43	
		Yüzde (%)	20,9	20,9	23,3	27,9	7	100	
	20	Gözlenen D.	19	18	8	6	7	58	
		Yüzde (%)	32,8	31	13,8	10,3	12,1	100	
	21	Gözlenen D.	6	10	5	5	6	32	
		Yüzde (%)	18,8	31,3	15,6	15,6	18,8	100	
	22 ve üzeri	Gözlenen D.	3	2	8	0	4	17	
		Yüzde (%)	17,6	11,8	47,1	0	23,5	100	
	Toplam		Gözlenen D.	37	39	31	23	20	150
			Yüzde (%)	24,7	26	20,7	15,3	13,3	100

Tablo 8: 8 No'lu Anket İfadesi ile Öğrencinin Yaşına İlişkin Çapraz Tablo

Tablo 8'de yer alan çapraz tabloda yedi hücrenin değeri beşin altında kaldığı için (%35) tabloyu yorumlamak doğru olmayacaktır. Tablonun yorumlanabilmesi için bu oranın %20'den küçük olması gerekir.

Değişkenler	Hesaplanan X^2	Prob. Değeri	Sonuç
23 No'lu İfade – Cinsiyet	1,918	0,751	İki değişken bağımsız
23 No'lu İfade – Yaş	9,020	0,701	İki değişken bağımsız
23 No'lu İfade – Bölüm	33,631	0,000	İki değişken bağımlı
23 No'lu İfade – Sınıf	3,853	0,426	İki değişken bağımsız

Tablo 9: 23 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları

23 nolu anket ifadesi ile demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve sınıfa ilişkin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; 23 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşı, cinsiyeti ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece 23 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun için 23 nolu anket ifadesi ile öğrenim görülen bölüme ilişkin çapraz tablo yapılmıştır.

			23 No'lu Anket İfadesi					Toplam
			K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	K. Katılmıyorum	
Bölüm	Tıp Fakültesi	Gözlenen D.	18	10	13	6	3	50
		Yüzde (%)	36	20	26	12	6	100
	Veteriner Fakültesi	Gözlenen D.	31	13	4	1	1	50
		Yüzde (%)	62	26	8	2	2	100
	Hemşirelik	Gözlenen D.	6	19	13	10	2	50
		Yüzde (%)	12	38	26	20	4	100
Toplam		Gözlenen D.	55	42	30	17	6	150
		Yüzde (%)	36,7	28	20	11,3	4	100

Tablo 10: 23 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo

Tablo 10'da yer alan çapraz tabloya göre; en yüksek değer %62 ile veteriner fakültesi ile kesinlikle katılmıyorum ifadesinin kesiştiği hücrede gözlemlenmiştir. Buna göre, veteriner fakültesi öğrencileri diğer bölümlerdeki öğrencilere göre uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünmemektedirler.

Değişkenler	Hesaplanan X^2	Prob. Değeri	Sonuç
30 No'lu İfade – Cinsiyet	3,501	0,478	İki değişken bağımsız
30 No'lu İfade – Yaş	8,354	0,757	İki değişken bağımsız
30 No'lu İfade – Bölüm	41,951	0,000	İki değişken bağımlı
30 No'lu İfade – Sınıf	5,637	0,228	İki değişken bağımsız

Tablo 11: 30 No'lu Anket İfadesinin Ki-kare Testi Sonuçları

30 nolu anket ifadesi ile demografik faktörlerden cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm ve sınıfa ilişkin Ki-kare testi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre; 30 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin yaşı, cinsiyeti ve öğrenim gördüğü sınıf düzeyi arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Sadece 30 nolu anket ifadesi ile öğrencilerin öğrenim gördüğü bölüm arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunun için 30 nolu anket ifadesi ile öğrenim görülen bölüme ilişkin çapraz tablo yapılmıştır.

			30 No'lu Anket İfadesi					Toplam
			K. Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılmıyorum	K. Katılmıyorum	
Bölüm	Tıp Fakültesi	Gözlenen D.	18	7	13	7	5	50
		Yüzde (%)	36	14	26	14	10	100
	Veteriner Fakültesi	Gözlenen D.	37	8	2	1	2	50
		Yüzde (%)	74	16	4	2	4	100
	Hemşirelik	Gözlenen D.	8	16	15	8	3	50
		Yüzde (%)	16	32	30	16	6	100
Toplam		Gözlenen D.	63	31	30	16	10	150
		Yüzde (%)	42	20,7	20	10,7	6,7	100

Tablo 12: 30 No'lu Anket İfadesi ile Öğrenim Görülen Bölüme İlişkin Çapraz Tablo

Tablo 12'de yer alan çapraz tabloya göre; en yüksek değer %74 ile veteriner fakültesi ile kesinlikle katılmıyorum ifadesinin kesiştiği hücrede gözlemlenmiştir. Buna göre, veteriner fakültesi öğrencileri diğer bölümlerdeki öğrencilere göre uzaktan eğitim sisteminin anatomi alanında daha uygun olduğunu düşünmektedirler.

3.2.Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Sınavların Başarıya Etkisi

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
31	Uzaktan eğitimde yapılan anatomi sınavlarının belirleyici özellikte olduğuna inanmıyorum.	2,72
32	Uzaktan eğitimde anatomi sınavlarında çalışan-çalışmayan ayrımı yapılabileceğini düşünmüyorum.	2,55
33	Uzaktan eğitimde anatomi sınavlarının adil olduğunu düşünmüyorum, ödev verilerek daha verimli olabileceğini düşünüyorum	2,75

Tablo 13: Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Sınavların Başarıya Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Uzaktan eğitimde yapılan anatomi sınavlarının belirleyici özellikte olduğuna inanmıyorum” ifadesindeki katılım oranı ortalama 2.72 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecindeki anatomi sınavlarının belirleyici olduğunu düşünmektedirler.

“Uzaktan eğitimde anatomi sınavlarında çalışan-çalışmayan ayrımı yapılabileceğini düşünmüyorum” ifadesindeki katılım oranı ortalama 2,55 olarak tespit edilmiştir. Bu değer

ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitimde anatomi sınavlarında çalışan-çalışmayan ayrımının yapılabileceğini düşünmektedirler.

“Uzaktan eğitimde anatomi sınavlarında adil olduğunu düşünmüyorum, ödev verilerek daha verimli olabileceğini düşünüyorum” ifadesindeki katılım oranı ortalama 2,75 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitimde anatomi sınavlarının adil olduğunu ve ödev verilmesine gerek olmadığını düşünmektedirler.

3.3. Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Uyumunu

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
12	Ders gruplarındaki sayıların fazlalığı öğrenmeyi olumsuz etkiledi.	3,01
17	Uzaktan eğitim anatomi alanında mesleki anlamda neleri öğrenmem gerektiği konusunda yeterliydi.	3,41
18	Derslere derste aktif katılım konusunda kendimi yetersiz hissettim.	2,47
19	Materyallere erişim konusunda sıkıntı yaşadım.	2,82

Tablo 14: Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Uyumunu Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Ders gruplarındaki sayıların fazlalığı öğrenmeyi olumsuz etkiledi” ifadesindeki katılım oranı ortalama 3,01 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, kalabalık ders grupları öğrenmelerini olumsuz etkilemiştir.

“Uzaktan eğitim anatomi alanında mesleki anlamda neleri öğrenmem gerektiği konusunda yeterliydi” ifadesindeki katılım oranı ortalama 3,41 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, uzaktan eğitim mesleki anlamda yeterli görülmüştür.

“Derslere derste aktif katılım konusunda kendimi yetersiz hissettim” ifadesindeki katılım oranı ortalama 2,47 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, derslere derste aktif katılım sağlanmıştır.

“Materyallere erişim konusunda sıkıntı yaşadım” ifadesindeki katılım oranı ortalama 2,82 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, materyal erişim konusunda sıkıntı yaşanmamıştır.

3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersinin Adaptasyonuna Etkisi

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
21	Uzaktan eğitim okula adaptasyon sürecimi etkilediği için anatomi derslerinde verimliliğimi olumsuz yönde etkiledi.	2,40
22	Uzaktan eğitimin bireyin sosyal yönünü olumsuz etkilediği için anatomi öğrenimi sürecimi etkilediğini düşünüyorum.	2,35

Tablo 15: Uzaktan Eğitim Sürecinin Anatomi Dersinin Adaptasyonuna Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Uzaktan eğitim okula adaptasyon sürecimi etkilediği için anatomi derslerinde verimliliğimi olumsuz yönde etkiledi” ifadesine katılım oranı ortalama 2,40 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimin adaptasyonlarının ve dersin verimliliğinin olumsuz etkilenmediklerini düşünmektedirler.

“Uzaktan eğitimin bireyin sosyal yönünü olumsuz etkilediği için anatomi öğrenimi sürecimi etkilediğini düşünüyorum” ifadesine katılım oranı ortalama 2,35 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimin öğrenim süreçlerini etkilemediklerini düşünmektedirler.

3.5. Uzaktan Eğitimde Uygulama – Materyal Eksikliğinin Anatomi Öğrenimine Etkisi

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
24	İmkanlarımın kısıtlı olması anatomi derslerini takip etmekte güçlük yaşamama sebep oldu.	3,05
25	Uzaktan eğitimi anatomi dersinin verimliliği konusunda yetersiz buluyorum.	2,29
34	Anatomi kaynaklarının uzaktan eğitimi destekleyecek yeterlilikte olmadığını düşünüyorum.	2,59

Tablo 16: Uzaktan Eğitimde Uygulama – Materyal Eksikliğinin Anatomi Öğrenimine Etkisini Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“İmkanların kısıtlı olması anatomi derslerini takip etmekte güçlük yaşamama sebep oldu” ifadesinin katılım oranı ortalama 3,05 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, kısıtlı imkanlar nedeni ile derslerin takibinde sıkıntı yaşadıkları düşünülmektedir.

“Uzaktan eğitimi anatomi dersinin verimliliği konusunda yetersiz buluyorum” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,29 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimi anatomi dersinin verimliliği konusunda yeterli buldukları düşünülmektedir.

“Anatomi kaynaklarının uzaktan eğitimi destekleyecek yeterlilikte olmadığını düşünüyorum” ifadesinin katılım oranı 2,59 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, anatomi kaynaklarını uzaktan eğitimi destekleyecek yeterlilikte buldukları düşünülmektedir.

3.6. Görsel Metotların (Video, Resim vs.) Anatomi Dersi İçin Önemi

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
9	Kadavra çalışmasının önemli bir rolü olduğu için anatomide uzaktan eğitim yetersizdi.	1,92
14	Uzaktan eğitimde video ve görsellere yeterince yer verildi.	2,63
15	Eğitimin videolarla desteklenmesi olumlu yönde katkı sağladı.	2,33
16	Uzaktan eğitimde daha çok görsel kullanılmalıydı.	2,50

Tablo 17: Görsel Metotların (Video, Resim vs.) Anatomi Dersi İçin Önemi Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Kadavra çalışmasının önemli bir rolü olduğu için anatomide uzaktan eğitim yetersizdi” ifadesinin katılım oranı ortalama 1,92 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrenciler, kadavra çalışmasının anatomi eğitiminde önemli bir rolü olduğunu düşünmemektedirler ve uzaktan eğitimi yeterli bulmaktadırlar.

“Uzaktan eğitimde video ve görsellere yeterince yer verildi” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,63 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu

için ankete katılan öğrenciler, uzaktan eğitimde yeterince video ve görsel kullanılmadığını düşünmektedirler.

“Eğitimlerin videolarla desteklenmesi olumlu yönde katkı sağladı” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,33 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, video destekli eğitimlerin uzaktan eğitimi olumlu yönde etkilemediğini düşünmektedirler. Ya da uzaktan eğitimde yeterince video kullanılmadığı için bu oran düşük çıkmış olabilir.

“Uzaktan eğitimde daha çok görsel kullanılmalıydı” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,50 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, uzaktan eğitimde kullanılan görseller yeterlidir.

3.7. Uzaktan Eğitim Sürecinde Anatomi Dersi İçin Öğrencilerin Bakış Açısı

Sıra No	Anket İfadesi	Ortalama
1	Anatomi dersleri ilgimi çekiyor.	2,29
2	Uzaktan eğitimde anatomi derslerine severek katıldım.	2,82
3	Uzaktan eğitimde anatomi dersleri verimli geçti.	3,27
4	Uzaktan eğitimde anatomi derslerine katılım oranları iyiydi.	2,69
5	Uzaktan eğitimde katılım zorunluluğu olmasa da anatomi dersine katılırdım.	2,55
11	Örgün eğitime geçildiği zaman uygulamalı anatominin tekrarı bizler için faydalı olacaktır.	2,19
27	Uzaktan eğitim sistemi ve pandemi döneminde anatomi derslerinde güçlük yaşadığım için okulu dondurmayı düşündüm.	3,61
29	Daha önceki eğitim hayatımı göz önüne aldığımda anatomide yüz yüze eğitimdeki eksikliği hissettim.	2,23

Tablo 18: Uzaktan Eğitim Sürecinde Anatomi Dersi İçin Öğrencilerin Bakış Açısını Ölçmede Kullanılan Anket İfadelerinin Ortalama Değerleri

“Anatomi dersi ilgimi çekiyor” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,29 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, anatomi dersine Çok fazla ilgi duymadıkları söylenebilir.

“Uzaktan eğitimde anatomi dersine severek katıldım” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,82 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde anatomi derslerine severek katılmadıkları düşünülmektedir.

“Uzaktan eğitimde anatomi dersleri verimli geçti” ifadesinin katılım oranı ortalama 3,27 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, uzaktan eğitim sürecinde anatomi derslerini verimli buldukları düşünülmektedir.

“Uzaktan eğitimde anatomi derslerine katılım oranları iyiydi” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,69 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, uzaktan eğitimde anatomi derslerine katılım oranının düşük olduğu söylenebilir.

“Uzaktan eğitimde katılım zorunluluğu olmasa da anatomi derslerine katılırdım” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,55 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitimde derslere katılım zorunluluğu olduğu için anatomi dersine katıldıkları düşünülmektedir.

“Örgün eğitime geçildiği zaman uygulamalı anatominin tekrarı bizler için faydalı olacaktır” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,19 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilere göre, örgün eğitime geçişte uygulamalı anatominin tekrarına gerek duyulmadığı düşünülmektedir.

“Uzaktan eğitim sistemi ve pandemi döneminde anatomi derslerinde güçlük yaşadığım için okulu dondurmayı düşündüm” ifadesinin katılım oranı ortalama 3,61 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın üzerinde bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, uzaktan eğitim sistemi ve pandemi dönemine yönelik yaşadıkları sıkıntılardan dolayı okulu dondurmayı düşündükleri söylenebilir.

“Daha önceki eğitim hayatımı göz önüne aldığımda anatomide yüz yüze eğitimdeki eksikliği hissettim” ifadesinin katılım oranı ortalama 2,23 olarak tespit edilmiştir. Bu değer ortalamanın altında bir değer olduğu için ankete katılan öğrencilerin, yüz yüze eğitimdeki eksikliği hissetmedikleri düşünülmektedir.

4. TARTIŞMA

Araştırmamıza katılan öğrencilerin genel olarak anatomi dersinin uzaktan eğitim ile verilmesini faydalı buldukları tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin büyük bir bölümünün uzaktan eğitim ile verilen anatomi derslerinin verimli geçtiğini düşündükleri bulunmuş, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etme konusunda önemli bir sorunla karşılaşmadıkları tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde derslerin verimli geçmesinin ve öğrencilerin dersleri takip etme sürecinde ciddi sorun yaşamamalarının temelinde üniversitenin uzaktan eğitim alt yapısının gelişmiş olmasının yattığı düşünülebilir. Literatürde bu alanda yapılan benzer çalışma sonuçları da pandemi sürecinde uzaktan eğitim alt yapısı güçlü olan eğitim kurumlarında öğrencilerin derslerde ciddi sorunlar yaşamadıkları, ders verimlerinin ve akademik başarı düzeylerinin yüksek olduğu rapor edilmiştir (Clark vd., 2021; Motz vd., 2021).

Elde ettiğimiz bulgulara göre öğrencilerin “Uzaktan eğitim anatomi dersinin öğrenme tekniği için uygundu” görüşüne katılma düzeylerinin demografik değişkenlere göre bazı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre ele alındığı zaman diğer bölümlerdeki öğrenciler ile kıyaslandığı zaman veterinerlik bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitimi anatomi ders tekniği açısından daha fazla yeterli bulunduğu tespit edilmiştir. Buna karşılık öğrencilerin uzaktan eğitimi anatomi ders tekniği açısından uygun görme düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Veterinerlik bölümü öğrencilerin uzaktan eğitimde dersleri anatomi için uygun görmelerinin temelinde bu derse ilişkin uzaktan eğitim dokümanlarının yeterli düzeyde olmasının yattığı düşünülebilir.

Levent Kasap (2021) tarafından bu konuda yapılan benzer bir çalışmada pandemi sürecinde yürütülen uzaktan eğitim faaliyetlerinde teorik derslerin işlenmesinde ciddi sorun yaşanmadığı, uygulamaları derslerin işlenişinde öğretim üyelerinin deneyim eksikliğinden kaynaklanan sorunlar görüldüğü bulunmuştur. Aynı çalışmada uzaktan eğitimin uygulamalı derslere uygun olma düzeyinin bölüm değişkenine göre farklılık gösterdiği belirtilmiştir. Zan ve Umut-Zan (2020) tarafından yapılan ve araştırma

sonuçları ile benzerlik gösteren başka bir çalışmada pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitimi etkin ve verimli bir araç olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir.

Çalışmamızda öğrencilerin “Uzaktan eğitimde anatomi dersini verimli bir şekilde aldığımı düşünüyorum” görüşüne katılma düzeylerinin cinsiyetlerine, yaş gruplarına, öğrenim görülen sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde öğrenciler açısından genel anlamda uzaktan eğitim sürecinin verimli geçmesinin yattığı düşünülebilir. Buna karşılık öğrencilerin “Uzaktan eğitimde anatomi dersini verimli bir şekilde aldığımı düşünüyorum” görüşüne katılma düzeylerinin öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuş, bu ifadeye diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman veteriner fakültesi öğrencilerinin daha fazla katıldığı tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda uzaktan eğitimin verimli geçme düzeyinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre incelendiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Buna karşılık özellikle yükseköğretim kademesi üzerinde yürütülen çalışmalarda pandemi sürecinde genel olarak derslerin verimli geçtiği rapor edilmiştir (Selvaraj vd, 2021; Tanveer vd., 2020; Şenol vd., 2021; Mahyooob, 2021).

Elde ettiğimiz bulgulara göre öğrencilerin “Uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmekte zorluk yaşadım” görüşüne katılma düzeylerinin cinsiyet, öğrenim görülen bölüm ve sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde yaş gruplarına göre öğrencilerin ders araçlarını kullanma becerileri arasında anlamlı farklılık olmasının yattığı düşünülebilir. Bu konuda yapılan çalışmalarda demografik değişkenlerden ziyade öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşamalarının temelinde teknik donanım yetersizliği ve internet araçlarından kaynaklanan sorunların geldiği bulunmuştur (Özüdoğru, 2021; Doyumağaç vd., 2021; Bdair, 2021). Yaş grubunun uzaktan eğitim hakkındaki görüşler üzerindeki etkilerinin ele alındığı sınırlı sayıda çalışmada ise öğrencilerin yaş gruplarına göre uzaktan eğitime yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinin anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuş, bu durumun da uzaktan eğitime yönelik öğrenci tutumlarını etkilediği belirtilmiştir (Arslan ve Korkmaz, 2019).

Çalışmamızda öğrencilerin “Uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz yönde etkilediğini düşünüyorum” görüşüne katılma düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık söz konusu görüşe katılma düzeyinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre elde edilen sonular değerlendirildiği zaman, diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığı zaman veteriner fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitimin anatomi için öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini düşünmedikleri görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde diğer bölümler ile kıyaslandığı zaman veterinerlik bölümünde yürütülen derslerde uzaktan eğitim süreci ile uyumlu ders araçlarının daha fazla olmasının yattığı düşünülebilir. Yıldız (2016) tarafından bu konuda yapılan benzer bir çalışmada da üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik olumlu ve olumsuz tutuma sahip olma durumlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı, buna karşılık öğrenci tutumlarının öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Çalışmamızda öğrencilerin “Uzaktan eğitim sisteminin anatomi alanına uygun olmadığını düşünüyorum” görüşüne katılma düzeylerinin cinsiyet, yaş grubu ve öğrenim görülen sınıf değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermediği, buna karşılık söz konusu görüşe katılma düzeyinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre elde edilen sonular değerlendirildiği zaman, diğer bölümlerde öğrenim gören öğrenciler ile kıyaslandığında veteriner fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitimi anatomi dersi için daha uygun düşündükleri tespit edilmiştir. Bölümler arasında anlamlı farklılık olmasının temelinde bölümlere göre uzaktan eğitimde kullanılan ders içeriklerinin ve ders materyallerinin birbirinden farklı olmasının yattığı düşünülebilir. Bu görüşü destekleyen benzer bir çalışmada da lisans eğitiminde kullanılan uzaktan eğitim materyallerinin bölümlere göre farklılık gösterdiği rapor edilmiştir (Can, 2020). Bunun yanında yapılan bazı çalışmalarda gerek öğretmenlerin gerekse öğretim elemanlarının öğrenim gördükleri ya da görev yaptıkları bölümlere göre uzaktan eğitime yönelik tutumlarının farklılaştığı belirtilmektedir (Doğan, 2013; Yılmaz vd., 2019).

Yapmış olduğumuz bu araştırmada öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin sınav başarıları üzerindeki etkilerine ilişkin görüşleri incelendiği zaman, ölçekten alınan puanların orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitimin akademik başarı düzeyini orta düzeyde etkilediğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin objektif olmamasının yattığı düşünülebilir. Bu görüşü destekleyen ve üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada öğrencilerin pandemi sürecinde sınav değerlendirmelerinin tarafsız olmadığını düşündükleri bulunmuştur (Zan ve Umut-Zan, 2020). Buna karşılık literatürde uzaktan eğitimin öğrencilerin akademik başarı düzeylerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koyan araştırma bulguları da mevcuttur (Jaggars ve Xu, 2016; Kauffman, 2015; Ulum, 2022; Urtel, 2008).

Elde ettiğimiz bulgulara göre öğrencilerin uzaktan eğitime uyum sağlama süreçlerine ilişkin bulgular incelendiği zaman, öğrencilerin materyallere erişim sürecinde sorun yaşadıkları, buna paralel olarak derslere aktif katılım konusunda kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitim ile verilen derslerin anatomi öğrenmek için yeterli olduğunu düşündükleri bulunmuştur. Öğrencilerin özellikle derse aktif katılım konusunda sorun yaşamalarının temelinde öğrencilerin büyük bir bölümünün daha önce uzaktan eğitim deneyimi olmamasının yattığı düşünülebilir. Bu konuda üniversite öğrencileri üzerinde yürütülen benzer bir çalışmada da öğrencilerin %61 gibi önemli bir bölümünün pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarına aktif katılım konusunda sorun yaşadıkları bulunmuştur (Zan ve Umut-Zan, 2020).

Elde ettiğimiz bulgulara göre öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde derse adapte olma düzeylerine ilişkin bulgular incelendiği zaman, öğrencilerin “Uzaktan eğitim okula adaptasyon sürecimi etkilediği için anatomi derslerinde verimliliğimi olumsuz yönde etkiledi” ve “Uzaktan eğitimin bireyin sosyal yönünü olumsuz etkilediği için anatomi öğrenimi sürecimi etkilediğini düşünüyorum” görüşlerine katılma düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde anatomi dersine adaptasyon sağlama konusunda ciddi sorun yaşamadıkları tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan benzer bir çalışmada pandemi sürecinde uzaktan

eđitim uygulamalarına uyum sađlama dűzeyinin yűksek olduđu bulunmuřtur (Alper, 2020; İlker-Kerkez ve Soy, 2022). Yapılan bazı çalıřmalarda ise ۆzellikle alt yapı ve internet kaynaklı sorunların ۆđrencilerin pandemi sűrecinde uzaktan eđitime adaptasyon sűrelerini olumsuz yűnde etkilediđi rapor edilmiřtir (Avcı ve Akdeniz, 2021).

Bu konuda yapılan bazı arařtırmalarda ise ۆzellikle pandemi sűrecinde hızlı bir řekilde uzaktan eđitime geçilmesinin ۆđrencilerin adaptasyon sorunu yařamalarına neden olduđu, bu kapsamda ۆđrencilerin bűyűk bir bűlűműnűn uzaktan eđitime adaptasyon ve hazırbulunuřluk dűzeylerinin orta seviyede olduđu rapor edilmiřtir (Talan, 2021; Uyar ve Karakuyu, 2020; Akyűz ve Numanođlu, 2020). Bilindiđi gibi pandemi sűrecinde ۆđrencilerin yařadıkları bűlgelere gűre internete eriřim konusunda sorun yařama dűzeyleri birbirinden farklıdır. Bu kapsamda yapılan bu çalıřmada ulařılan sonuçlar ile literatűrde yer alan arařtırma bulguları arasında bazı tutarsızlıklar olmasının temelinde arařtırmaların yapıldıđı ۆđrenci gruplarının farklı bűlgelerde yařamalarının yattıđı dűřűnűlebilir.

Yapılan bu arařtırmaya katılan ۆđrencilerin uzaktan eđitim sűrecinde materyal eksikliđi yařamalarının ders űzerindeki etkilerine iliřkin gűrűřleri incelendiđi zaman, ۆđrencilerin “İmkanlarımın kısıtlı olması anatomi derslerini takip etmekte gűlűk yařamama sebep oldu”, “Uzaktan eđitimi anatomi dersinin verimliliđi konusunda yetersiz buluyorum” ve “Anatomi kaynaklarının uzaktan eđitimi destekleyecek yeterlilikte olmadıđını dűřűnűyorum” gűrűřlerine orta dűzeyde katıldıkları bulunmuřtur. Bu kapsamda uzaktan eđitim sűrecinde ۆđrencilerin materyal eksikliđi yařamalarının anatomi dersinde verimliliđi azaltan bir unsur olduđu tespit edilmiřtir. Ancak elde edilen sonuçlar deđerlendirildiđi zaman ۆđrencilerin tamamının ciddi bir materyal eksikliđi sorunu yařamadıkları gűrűlműřtir.

Arařtırmamızda ulařılan bu sonuçların genel anlamda literatűrde yer alan ve farklı bűlűmlerde ۆđrenim gűren ۆđrenciler űzerinde gerçekleřtirilen çalıřmalarda ulařılan bulgular ile paralellik gűsterdiđi gűrűlmektedir. Can (2020) tarafından yapılan benzer bir çalıřmada pandemi sűrecinde uzaktan eđitimin ۆđrenciler űzerindeki etkileri incelenmiř, ۆzellikle teknik donanım ve materyal eksikliđinin ders iřleme sűrelerini olumsuz yűnde etkilediđi bulunmuř, bu kapsamda uzaktan eđitimin verimli

olabilmesi için öncelikli olarak teknik alt yapı ile materyal eksikliği sorunlarının çözülmesi gerektiği belirtilmiştir. Erfidan (2019) tarafından bu konuda yapılan bir çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yaygın olarak karşılaştıkları sorunların incelenmesi amaçlanmıştır, söz konusu çalışmada hem öğrencilerin hem de öğretim elemanlarının uzaktan eğitim sürecinde ciddi sorunlar yaşadıkları bulunmuştur. Söz konusu çalışmada özellikle teknik alt yapı eksikliğinden kaynaklanan sorunların uzaktan eğitim sürecini olumsuz yönde etkilediği görülmüş, bu kapsamda uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların en aza indirilmesi için öncelikli olarak teknik alt yapının geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Demir-Öztürk ve Eren (2021) tarafından yapılan ve yürütülen bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile paralellik gösteren farklı bir çalışmada internet ya da teknik alt yapı ile ilişkili sorunların uzaktan eğitimi olumsuz yönde etkilediği, bunun yanında öğrencilerin derslerde kullandıkları materyallerin de uzaktan eğitime yönelik görüşler üzerinde belirleyici olduğu bulunmuştur. Söz konusu çalışmada öğrencilerin internete kolay erişebildikleri materyallere sahip olmalarının uzaktan eğitime yönelik görüşlerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yağan (2021) tarafından bu konuda yürütülen diğer bir çalışmada üniversite öğrencilerinin özellikle teknik alt yapı ve internet erişimi gibi konularda sorunlar yaşadıkları bulunmuş, söz konusu sorunlara paralel olarak öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Dinç (2021) tarafından bu konuda yapılan diğer bir çalışmada ise öğrencilerin pandemi sürecinde teknik alt yapı eksikliği nedeniyle uzaktan eğitime erişim konusunda sorun yaşadıkları bulunmuş, öğrencilerin alt yapı eksikliği nedeniyle sorun yaşama düzeylerinin yaşadıkları yerleşim yerlerine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bu kapsamda kırsal bölgelerde yaşaya öğrenciler ile kıyaslandığı zaman büyükşehirlerde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde alt yapı sorunu yaşama düzeylerinin daha düşük olduğu, buna paralel olarak uzaktan eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamıza göre öğrencilerin uzaktan eğitimde görsel kullanılmasının önemine ilişkin görüşleri incelendiği zaman, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde video ve resim gibi görsel unsurlara yeterli düzeyde yer verildiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Video içeriklerinin uzaktan eğitim uygulamalarının daha verimli

geçmesine katkı sağladığı bilinmektedir (Eren-Saraç vd., 2011; Kocatürk-Kapucu ve Adnan, 2018). Bunun yanında uzaktan eğitimde video kullanılmasının öğrenciler ile etkileşimi artırdığı görülmektedir (Özarslan vd., 2007). Bu kapsamda uzaktan eğitim sürecinde anatomi derslerinde video ve diğer görsellere yer verilmesinin öğrenci başarısı olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir.

Çalışmamızda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde anatomi dersinin işlenişine ilişkin genel görüşleri incelendiği zaman, öğrencilerin pandemi sürecinde uzaktan eğitim uygulamalarını verimli buldukları, öğrencilerin derse katılımlarını yüksek olduğu, buna karşılık bazı öğrencilerin uzaktan eğitimle anatomi dersini öğrenmede güçlük çektiği için kayıt dondurmaya düşündükleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bu sonuçlar değerlendirildiği zaman pandemi sürecinde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının genel anlamda olumlu olduğu söylenebilir. Bunun temelinde uzaktan eğitimin zaman ve mekândan bağımsız olarak yürütülmesinin ve öğrenciler için dersleri sıkıcı olmaktan çıkarmasının yattığı düşünülebilir. Bu konuda yürütülen benzer çalışmalarda da uzaktan eğitime yönelik öğrenci tutumlarının genellikle olumlu yönde olduğu belirtilmektedir (Serhan, 2020; Unger ve Meiran, 2020; İsmaili, 2020; Wijaya vd., 2020).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Uzaktan eğitim sürecinde anatomi dersinin işlenişi hakkındaki öğrenci görüşlerinin ele alındığı bu çalışmada öğrencilerin anatomi dersinin uzaktan verilmesinin faydalı olduğunu düşündükleri, derslerin genel anlamda verimli geçtiği, teknik alt yapı kaynaklı sorun yaşamayan öğrencilerin derse adaptasyonlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada ulaşılan bu sonuçların literatür ile paralellik gösterdiği görülmüştür. Öğrencilerin görüşlerine göre anatomi dersinin uzakta eğitim ile verilmesinin mümkün olduğu, uzaktan eğitim ile verilen anatomi dersinin de öğrenci gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin görüşlerinin özellikle öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalarda da bölüm değişkeninin uzaktan eğitime yönelik öğrenci görüşlerini etkilediği görülmüştür. Bölüm unsurunun uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşleri etkilemesinin temelinde uzaktan eğitim sürecinde kullanılan ders materyallerinin bölümlere göre bazı farklılıklar göstermesinin yattığı düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel olarak uzaktan eğitim sürecinde anatomi dersini takip etme konusunda sorunlar yaşamadıkları bulunmuş, bazı öğrencilerin ise ders işleme süreçlerine adapte olamadıkları için kayıt dondurmaya düşündükleri görülmüştür. Ancak uzaktan eğitimde sorun yaşayan öğrenci oranının düşük düzeyde olduğu gözlenmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde derslerin verimli geçmesinin ve öğrencilerin derslere kolayca uyum sağlamalarının temelinde üniversitenin uzaktan eğitim alt yapısının güçlü olmasının yattığı düşünülmüştür. Araştırmada ulaşılan bu sonular ışığında bu konuda araştırmalar yapacak kişiler ile uygulayıcılara aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

1.Yapılan bu çalışmada öğrencilerin anatomi dersinin işleniş süreçlerine ilişkin görüşlerinin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bu durum bazı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin farklı nedenlerden dolayı uzaktan eğitim sürecinde birtakım sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Bu noktada farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunların incelendiği çalışmalar yapılabilir, ortaya

çıkan sonuçlara göre öğrencilerin yaşadıkları sorunları en aza indirmeye yönelik önlemler alınabilir.

2.Uzaktan eğitim sürecinin uygulamalı derslerdeki etkilerine ilişkin daha geniş kapsamlı çalışma bulgularına ulaşabilmek için farklı uygulamaları derslerde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutum, algı ve görüşlerinin incelendiği çalışmalar yapılabilir.

3.Uzaktan eğitim süreci dersi yürütmekle görevli personel ile öğrenci arasındaki iletişimi ortadan kaldırmayan, hatta bazı çalışmalara göre öğretmen ve öğrenci arasındaki etkileşimi arttıran bir eğitim modelidir. Bunun yanında öğretim elemanları dersleri yürütmekle görevli olan bireyler oldukları için ders işleme sürecinde karşılaşılan sorunları da yakından bilen kişilerdir. Bu noktada uzaktan eğitim sürecinde anatomi derslerinin daha verimli geçmesi için uzaktan eğitime ilişkin öğretici görüşlerinin ele alındığı çalışmalar yapılabilir.

4.Gerek yapılan bu çalışmada ulaşılan sonuçlar gerekse de literatürde yer alan araştırma bulguları bazı öğrencilerin internet erişimi ya da teknik alt yapı yetersizliği gibi nedenlerle uzaktan eğitim sürecine aktif katılım sağlamadıklarını göstermektedir. Bu noktada öğrencilerin hem teorik hem de uygulamaları derslerden geri kalmamaları adına internet ya da teknik alt yapı kaynaklı olarak yaşadıkları sorunları en aza indirmeye yönelik düzenlemeler yapılabilir.

5.Pandemi sürecinde öğrencilerin ikamet ettikleri yerleşim yerlerine geri döndüğü görülmüştür. Bu durum uzaktan eğitim sürecini de farklı açılardan etkilemiştir. Özellikle bulunduğu yerleşim yerinin özellikleri nedeniyle internet erişimi olmayan öğrenciler uzaktan eğitim sürecinden olumsuz yönde etkilenmiştir. İnsanoğlunun tarihin her döneminde pandemiler ile mücadele ettiği görülmektedir. Dolayısıyla gelecek yıllarda da küresel düzeyde pandemi ortaya çıkmasının eğitim sistemlerini olumsuz yönde etkilememesi için ülke genelinde uzaktan eğitim alt yapısını güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Bunun yanında yapılan literatür taraması sonunda üniversite öğrencilerinin pandemi sürecinde uzaktan eğitime erişim konusunda sorun yaşama düzeylerinin yaşadıkları yerleşim yerine göre incelenmesi görülmüştür. Bu kapsamda farklı bölgelerde ve yerleşim yerlerinde yaşayan

üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşama düzeylerinin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.

6.Pandemi süreci sadece yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencileri değil, aynı zamanda daha alt eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin de eğitim hayatlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Bu süreçte uzaktan eğitim uygulamalarının daha verimli geçmesi için özellikle ilkökul kademesinde internet erişimi konusunda sorun yaşayan öğrencilere tablet dağıtıldığı görülmüştür. Ancak yükseköğretim kademesinde yer alan öğrencilere yönelik olarak bu tür düzenlemelerin yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Bu kapsamda uzaktan eğitim sürecinde yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere ders materyali sağlamaya yönelik düzenlemeler yapılabilir.

7.Türkiye’de bazı üniversitelerin pandemi süreci öncesinde de uzaktan eğitim alt yapısına önem verdiği ve birçok alanda uzaktan eğitim programı açtığı bilinmektedir. Bu durum şüphesiz ki pandemi sürecinde öğrencilerin sorun yaşama düzeylerinin öğrenim görülen üniversite değişkenine göre farklılaşmasına neden olmuştur. Buna karşılık yapılan literatür taraması sonunda öğrenim görülen üniversite değişkenine göre öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde sorun yaşama düzeylerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda üniversite öğrencilerinde öğrenim görülen üniversite değişkenine göre uzakta eğitimde sorun yaşama düzeyinin incelendiği çalışmalar yapılabilir. Böylelikle üniversitelerin uzaktan eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak daha geniş kapsamlı araştırma sonuçlarına ulaşılabilir.

6. KAYNAKLAR

Abdullahi, A. , & Gannon, M. (2012). Improving college students success in gateway science courses: lessons learned from an anatomy and physiology workshop. *American Journal of Health Sciences*, 3 (3), 159-168.

Adnan, M., Anwar, K. (2020). Online learning amid the COVID-19 Pandemic: students' perspectives. *Online Submission*, 2(1), 45-51.

Afşar, B., Büyükdoğan, B. (2020). Covid-19 pandemisi döneminde iibf ve sbbf öğrencilerinin uzaktan eğitim hakkındaki değerlendirmeleri. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5, 161-182.

Ahmed, A. M., Osman, M. E. (2020). The effectiveness of using wiziq interaction platform on students' achievement, motivation and attitudes. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(1), 19-30.

Akyüza, H. İ., Numanoğlub, G. (2020). Üniversite öğrencilerinin e-öğrenme ortamlarına ilişkin hazırbulunuşluk ve beklentileri (kastamonu üniversitesi örneği). *Online Journal of Mathematics, Science And Technology Education*, 1(1), 1-16.

Al, U., Madran, O. (2004). Web tabanlı uzaktan eğitim sistemleri: Sahip olması gereken özellikler ve standartlar. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 259-271.

Alper, A. (2020). Pandemi sürecinde k-12 düzeyinde uzaktan eğitim: Durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 45-67.

Al-Mawee, W., Kwayu, K. M., Gharaibeh, T. (2021). Student's perspective on distance learning during Covid-19 pandemic: A case study of Western Michigan University, United States. *International Journal of Educational Research Open*, 2, 1-13.

Andrew E. Clark, Huifu Nong, Hongjia Zhu, Rong Zhu. Compensating for academic loss: Online learning and student performance during the COVID-19 pandemic. *China Economic Review*, 68, 2-36.

Arslan, F., Korkmaz, Ö. (2019). İlahiyat lisans tamamlama uzaktan eğitim öğrencilerinin etkileşim kaygıları ve uzaktan eğitime dönük tutumları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 12-25.

Aslantaş, T. (2014). Uzaktan eğitim, uzaktan eğitim teknolojileri ve Türkiye’de bir uygulama. Erişim adresi: [http://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-Eğitim-Uzaktan-Eğitim-Teknolojileri-ve](http://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-E%20Eğitim-Uzaktan-Eğitim-Teknolojileri-ve).

Ataş, B. (2017). Açık ve Uzaktan Yükseköğretimde Öğrenme Ortamlarında Videonun Kullanımı: Türkiye’deki Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeler. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 17s, Eskişehir.

Avcı, F., & Akdeniz, E. C. (2021). Koronavirüs (Covid-19) salgını ve uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar konusunda öğretmenlerin değerlendirmeleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(4), 117-154.

Baiano, C., Zappullo, I., LabNPEE Group., Conson, M. (2020). Tendency to worry and fear of mental health during Italy’s COVID-19 lockdown. *International Journal of Environmental Research And Public Health*, 17(16), 5928.

Baki, A.(2007). Bilişim ve iletişim teknolojileri karşısında geleceğin üniversiteleri. Aktan, C.C. (Editör); Değişim Çağında Yüksek Öğretim: Global Trendler-Paradigmatal Yönelimler, Yaşar Üniversitesi, İzmir.

Barzani, S.H.H., Jamil, R.J. (2021). Students’ perceptions towards online education during COVID-19 pandemic: An empirical study. *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*, 8(2), 28-38.

Baylas, S. (2022). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Meslek Yüksekokulu Öğrenci Ve Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 5s, Elâzığ.

Belvis, R. (2020). Headaches during COVID-19: My clinical case and review of the literature. *Headache: The Journal of Head and Face Pain*, 60(7), 1422-1426.

Bestiantono, D.S., Agustina, P. Z. R., Cheng, T. H. (2020). How students’ perspectives about online learning amid the COVID-19 pandemic?. *Studies in Learning and Teaching*, 1(3), 133-139.

Bdair, I. A. (2021). Nursing students' and faculty members' perspectives about online learning during COVID-19 pandemic: A qualitative study. *Teaching and Learning in Nursing*, 16(3), 220-226.

Bozdağ, F. (2021). The psychological effects of staying home due to the COVID-19 pandemic. *The Journal of General Psychology*, 148(3), 226-248.

Budak, Y., Budak, E. Ç. (2012). Öğrencilerin bilgisayar destekli eğitim hakkındaki yargıları ve BDE ile temel bilgisayar bilgisi öğretiminin etkinliği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 123-129.

Burns, M. (2011). Distance education for teacher training: Modes, models, and methods. Education Development Center. Inc. Washington, DC, 338.

Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye’de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11-53.

Cankur, N. Ş., & Turan, S. (2000). Tıp fakültesi eğitimi: I. eğitim boyutu. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 26, 13-17.

de Oliveira, M. M. S., Penedo, A. S. T., Pereira, V. S. (2018). Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*, 29, 139-152.

Dinç, N.D. (2021). Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde sanat atölye derslerinin yürütülmesine ilişkin öğrenci görüşleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 14 (1), 1269-1295.

Dölek, P. (2022). Covid-19 Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi (Elâzığ İli Örneği). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 5s, Elâzığ.

Erfidan, E. (2019). Derslerin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesiyle İlgili Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri: Balıkesir Üniversitesi Örneği. Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 56s, Balıkesir.

Gore, P. J. (2000). Developing and teaching online courses in geology at the two-year college level in Georgia. *Computers & Geosciences*, 26(6), 641-646.

Cervera-Gasch Á, González-Chordá VM, Mena-Tudela D. COVID-19: Are Spanish medicine and nursing students prepared? *Nurse Educ Today*. 2020 Sep;92:104473. DOI: 10.1016/j.nedt.2020.104473.

Dehghanbanadaki H, Seif F, Vahidi Y, et al. Bibliometric analysis of global scientific research on Coronavirus (COVID-19). *Med J Islam Repub Iran* 2020;34:354-362.

Doğan, Ő. (2013). Öğretim Elemanlarının E-Öğrenme Sistemine Yönelik Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 70s, Eskişehir.

Doyumgaç, I., Tanhan, A., & Kıymaz, M. S. (2021). Understanding the most important facilitators and barriers for online education during COVID-19 through online photovoice methodology. *International Journal of Higher Education*, 10(1), 166-190.

Durak, G., Çankaya, S. (2020). Undergraduate students' views about emergency distance education during the Covid-19 pandemic. *Online Submission*, 5(1), 122-147.

Dursun, B. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Stajyer Ve İntern Doktorlarının Covid-19 Pandemisi Dönemindeki Tıp Eğitimine Bakış Açıkları Ve Depresyon Düzeyleri. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 33s, Tekirdağ.

Engin, A. O., Tösten, R., Kaya, M. D. (2010). Bilgisayar destekli eğitim. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 1(5), 69-80.

Eren-Saraç, A., Koçoğlu, F. Ö., Reis, Z. A. (2011). Web tabanlı eğitimde içerik tasarımı. Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 2 - 4 Şubat 2011 İnönü Üniversitesi, Malatya.

Evren, E., Us, E. (2020). Covid-19 Etkeni. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Foronda CL, Fernandez-Burgos M, Nadeau C, Kelley CN, Henry MN. Virtual simulation in nursing education: A systematic review spanning 1996 to 2018. *Simul Healthc* 2020;15(1):46-54.

Fogg N, Wilson C, Trinkka M, Campbell R, Thomson A, Merritt L et al. Transitioning from direct care to virtual clinical experiences during the COVID-19 pandemic. *J Prof Nurs* 2020;36(6):685-691.

Boud D. Moving towards autonomy. Boud D ed. In: *Developing Student Autonomy in Learning*. London: Kogan Routledge, 1998; pp. 17-39.

Genç, S. Z., Engin, G., Yardım, T. (2020). Pandemi (Covid-19) sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin lisansüstü öğrenci görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (41), 134-158.

- Hannay, M., Newvine, T. (2006). Perceptions of distance learning: A comparison of online and traditional learning. *Journal of Online Learning And Teaching*, 2(1), 1-11.
- Hebebcı, M. T., Bertiz, Y., Alan, S. (2020). Investigation of views of students and teachers on distance education practices during the Coronavirus (COVID-19) Pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 267-282.
- Hoffart, A., Johnson, S. U., Ebrahimi, O. V. (2021). The network of stress-related states and depression and anxiety symptoms during the COVID-19 lockdown. *Journal of Affective Disorders*, 294, 671-678.
- Hoskins, S. L., Hooff, J. C. (2005). Motivation and ability: which students use online learning and what influence does it have on their achievement?. *British Journal of Educational Technology*, 36(2), 177-192.
- İlker-Kerkez, F., Soy, S. (2022). Beden eğitimi öğretmenlerinin Covid-19 salgını döneminde acil uzaktan eğitim deneyimleri ve ders kazanımlarını sağlamaya yönelik bireysel çözümleri. *Journal of Global Sport and Education Research*, 5(1), 1-17.
- Ismaili, Y. (2021). Evaluation of students' attitude toward distance learning during the pandemic (Covid-19): A case study of ELTE university. *On the Horizon*, 1-14.
- Jaggars, S. S., Xu, D. (2016). How do online course design features influence student performance?. *Computers & Education*, 95, 270-284.
- Jimenez, J. L., Marr, L. C., Randall, K., Ewing, E. T., Tufekci, Z., Greenhalgh, T., Prather, K. A. (2022). What were the historical reasons for the resistance to recognizing airborne transmission during the COVID-19 pandemic?. *Indoor Air*, 32(8), 1-18.
- Kabeloğlu, V., Gül, G. (2021). Covid-19 salgını sırasında uyku kalitesi ve ilişkili sosyal ve psikolojik faktörlerin araştırılması. *Journal of Turkish Sleep Medicine*, 2, 97-104.
- Karadayı, B.S. (2020). Covid-19 Pandemisinin Anesteziyoloji ve Reanimasyon Uzmanları Ve Araştırma Görevlilerindeki Tükenmişlik Üzerine Etkisi. Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 3s, Adana.
- Karadayı, M. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Algılarında Covid-19 Kaygısının, Korkusunun ve Demografik Değişkenlerin Rolü. Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1s, İstanbul.

Kauffman, H. (2015). A review of predictive factors of student success in and satisfaction with online learning. *Research in Learning Technology*, 23, 1-13.

Kapucu, N. K., Adnan, M. (2018). Uzaktan öğretimde çevrimiçi eğitmen başarısının değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 15(1), 7-20.

Kasap, T. L. (2021). Covid-19 salgın sürecinde içmimarlık lisans programı öğretim üyelerinin eğitim süreci hakkında görüşlerinin değerlendirilmesi. *YDÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 3(2), 129-148.

Kepenek, F. (2021). Covid-19 Pandemi Döneminde Hemşirelik Öğrencilerinin Aldıkları Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 4s, Erzurum.

Keskin, M., Özer, D. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.

Khalil, R., Mansour, A. E., Fadda, W. A., Almisnid, K., Aldamegh, M., Al-Nafeesah, A., Al-Wutayd, O. (2020). The sudden transition to synchronized online learning during the COVID-19 pandemic in Saudi Arabia: a qualitative study exploring medical students' perspectives. *BMC Medical Education*, 20(1), 1-10.

Kirazlı-Korkmaz, E. (2022). Covid-19 Sürecinde Yükseköğretimde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Uzaktan Eğitime Yönelik Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Ankara Örneği. Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1s, Ankara.

Kırık, A. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.

Koç, A., Tok, H. H., Uzun, L. N., Ensari, H. (2021). COVID-19 Sebebiyle Bir Kurumda Karantina Altında Bulunanlarda Depresyon, Anksiyete, Durumsal Suçluluk Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 146, 153.

Kör, H., Erbay, H., Demir, E., Akmeşe, Ö. F. (2016). A study on the factors affecting the academic performance of distance education students and formal students. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1030-1050.

Krishnan, A. G., Srisai Devikrishna, D., Aich, S. C. (2021). Online education amidst pernicious covid scourge: Altering traditional educational system and implementation of

arts-friendly distance education strategies. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 7470-7475.

Kunt, H. (2014). *Journal of Theory and Practice in Education / Eğitimde Kuram ve Uygulama Articles /Makaleler - 2014*, 10(2): 408-423.

Kürtüncü, M., Kurt, A (2020). COVID-19 pandemisi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim konusunda yaşadıkları sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.

Laksana, D. N. L. (2020). Implementation of online learning in the pandemic covid-19: Student perception in areas with minimum internet access. *Journal of Education Technology*, 4(4), 502-509.

Li, X., Zai, J., Wang, X., Li, Y. (2020). Potential of large “first generation” human-to-human transmission of 2019-nCoV. *Journal of Medical Virology*, 92(4), 448-454.

Lin, K. C., Wei, Y. C., Hung, J. C. (2012). The effects of online interactive games on high school students' achievement and motivation in history learning. *International Journal of Distance Education Technologies (IJDET)*, 10(4), 96-105.

Lin, H. M., Chen, W. J., Nien, S. F. (2014). The study of achievement and motivation by e-learning-a case study. *International Journal of Information And Education Technology*, 4(5), 421.

Lopata, C., Wallace, N. V., Finn, K. V. (2005). Comparison of academic achievement between Montessori and traditional education programs. *Journal of Research in Childhood Education*, 20(1), 5-13.

Mahfud, I., Gumantan, A. (2020). Survey of student anxiety levels during the covid-19 pandemic. *Jurnal Pendidikan Jasmani, Olahraga Dan Kesehatan*, 4(1), 86-97.

Mahyoob, M. (2021). Online learning effectiveness during the COVID-19 pandemic: A case study of saudi universities. *International Journal of Information and Communication Technology Education*, 17(4), 1-14.

Mertens, G., Gerritsen, L., Duijndam, S., Salemink, E., Engelhard, I. M. (2020). Fear of the coronavirus (COVID-19): Predictors in an online study conducted in March 2020. *Journal of Anxiety Disorders*, 74, 1-8.

Motz, B. A., Quick, J. D., Wernert, J. A., Miles, T. A. (2021). A pandemic of busywork: Increased online coursework following the transition to remote instruction is associated with reduced academic achievement. *Online Learning*, 25(1), 70-85.

Muilenburg, L.Y. and Berge, Z.L. (2001). Barriers to distance education: A factor-analytic study. *The American Journal of Distance Education*. 15(2), 7-22.

Özarslan, M., Kubat, B., Bay, Ö. F. (2007). Uzaktan eğitim için Entegre Ofis Dersi'nin Web tabanlı içeriğinin geliştirilmesi ve üretilmesi. *Akademik Bilişim '07*, 31, 159-166.

Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye'de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 376-394.

Özdoğan, A. Ç., Berkant, H. G. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 13-43.

Özüdoğru, G. (2021). Problems faced in distance education during Covid-19 pandemic. *Participatory Educational Research*, 8(4), 321-333.

Özvarış, Ş. B., Aslan, D., & Koçoğlu, G. O. (2001). İntern doktorların "sağlık eğitimi" seminerleri ile ilgili görüşleri. II. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi, "2000'li Yıllarda Tıp Eğitimi", Bildiri Özet Kitabı, s. 159.

Pınar-Şenkalfa, B. (2020). Covid-19 Pandemisi Sırasında Kistik Fibrozisli Çocuk Hastaların Ve Ailelerinin Kaygı Durumlarının Anketle Değerlendirilmesi Ve Hastaların Klinik Durumu İle İlişkisinin İncelenmesi. Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 28s, Ankara.

Rlou, J., & Althaus, C. L. (2020). Pattern of early human-to-human transmission of Wuhan 2019 novel coronavirus (2019-nCoV), December 2019 to January 2020. *Eurosurveillance*, 25(4), 1-5.

Sahbaz, A. (2020). Views and evaluations of university students about distance education during the COVID-19 pandemic. *Educational Process: International Journal*, 9(3), 185-198.

Saltürk, A., Güngör, C. (2020). Üniversite öğrencilerinin gözünden covid-19 pandemisinde uzaktan eğitime geçiş deneyimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 36, 137-174.

Sariabdulloğlu, A., Ersoy A.F. (2008). Uzaktan Eğitim. *Karınca Kooperatif Postası*, 73(860): 26-35.

Selvaraj, A., Radhin, V., Nithin, K. A., Benson, N., Mathew, A. J. (2021). Effect of pandemic based online education on teaching and learning system. *International Journal of Educational Development*, 85, 102444.

Serçemeli, M., Kurnaz, E. (2020). Covid-19 pandemi döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim ve uzaktan muhasebe eğitimine yönelik bakış açıları üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 40-53.

Serhan, D. (2020). Transitioning from face-to-face to remote learning: Students' attitudes and perceptions of using Zoom during Covid-19 pandemic. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 335-342.

Simamora, R. M. (2020). The Challenges of online learning during the COVID-19 pandemic: An essay analysis of performing arts education students. *Studies in Learning and Teaching*, 1(2), 86-103.

Singh, J., & Singh, J. (2020). COVID-19 and its impact on society. *Electronic Research Journal of Social Sciences and Humanities*, 2(1), 168-172.

Stramkale, L. (2022). Future primary school teachers' achievement motivation in remote learning process. *Journal of Education Culture and Society*, 13(1), 225-237.

Şeker M, Özer A, Korkut C. Küresel salgının anatomisi: insan ve toplumun geleceği. Türkiye Bilimler Akademisi. Ankara: TDV Yayın Matbaacılık; 2020.

Senol, H., Lesinger, F. Y., Çağlar, M. (2021). Evaluation of online education delivered by the universities during Pandemic Covid-19: A case of North Cyprus. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 20(2), 51-61.

Talan, T. (2021). Covid-19 salgını sürecinde öğrencilerin e-öğrenmeye hazır bulunuşluklarının ve memnuniyet düzeylerinin incelenmesi. Ş. İlgün ve E. Altıntaş (Ed.), *Yeni Nesil Eğitim Araştırmaları içinde* (23-56ss). Iksad Publications, Ankara, Turkey.

Tanveer, M., Bhaumik, A., Hassan, S., Haq, I. U. (2020). Covid-19 pandemic, outbreak educational sector and students online learning in Saudi Arabia. *Journal of Entrepreneurship Education*, 23(3), 1-14.

T.C. Sağlık Bakanlığı. (2020). Covİd-19 (sars-cOv-2 enfeksiyonu) (Bilim Kurulu Çalışması) Genel Bilgiler, Epidemiyoloji ve Tanı. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayınları.

Tienken, C. H., Wilson, M. J. (2007). The Impact of Computer Assisted Instruction on Seventh-Grade Students' Mathematics Achievement. *Planning and Changing*, 38, 181-190.

Tiftikçi, İ. (2020). Covid- 19 Pandemi Sürecinin Acil Tıp Asistanlarının Eğitimine ve İş Gerginliğine Etkisi. Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 19s, Antalya.

Toker-Gökçe, A. (2008). Küreselleşme sürecinde uzaktan eğitim. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-12.

Tuncer, N. (2022). Covid-19 Pandemisi Sürecinde Uygulanan İnternet Tabanlı Senkron Uzaktan Eğitim İle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri: Konya İli Örneği. KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1s, Konya.

Turan, A. (2021). Covid-19 Salgını Nedeniyle Uzaktan Eğitim Alan Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ve Görüşleri. Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, 10s, Antalya.

Turney, B.W. (2007). Anatomy in a modern medical curriculum. *Ann R Coll Surg Engl*, 89: 104-107.

Türken, M., Köse, Ş. (2020). Covid-19 bulaş yolları ve önleme. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 30, 36-42.

Tüzün, F., Toraman, N. Y. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 822-845.

Ulenaers D, Grosemans J, Schrooten W, Bergs J. Clinical placement experience of nursing students during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Nurse Educ Today* 2021;99:104746.

Ulum, H. (2022). The effects of online education on academic success: A meta-analysis study. *Education and Information Technologies*, 27(1), 429-450.

Unger, S., Meiran, W. R. (2020). Student attitudes towards online education during the Covid-19 viral outbreak of 2020: Distance learning in a time of social distance. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 256-266.

Urtel, M. G. (2008). Assessing academic performance between traditional and distance education course formats. *Educational Technology & Society*, 11(1), 322-330.

Uyar, A., Karakuyu, A. (2020). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin e-öğrenmeye yönelik hazırlanışlıkları. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2905-2914.

Villalba, N. L., Maouche, Y., Ortiz, M. B. A., Sosa, Z. C., Chahbazian, J. B., Syrovatkova, A., Zulfiqar, A. A. (2020). Anosmia and dysgeusia in the absence of other respiratory diseases: should COVID-19 infection be considered?. *European Journal of Case Reports in Internal Medicine*, 7(4), 1-3.

Wijaya, T. T., Zhou, Y., Purnama, A., & Hermita, N. (2020). Indonesian students e-learning attitude towards online learning during the coronavirus pandemic. *Psychology, Evaluation, and Technology in Educational Research*, 3(1), 17-25.

Willis, C., Chalder, T. (2021). Concern for Covid-19 cough, fever and impact on mental health. What about risk of Somatic Symptom Disorder?. *Journal of Mental Health*, 30(5), 551-555.

Wu, J. T., Leung, K., Leung, G. M. (2020). Nowcasting and forecasting the potential domestic and international spread of the 2019-nCoV outbreak originating in Wuhan, China: A modelling study. *The Lancet*, 395(10225), 689-697.

Xalmuratova, M. T. (2021). Advantages and disadvantages of distance learning for languages in medical universities in a pandemic situation. *PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 18(4), 3965-3969.

Yağan, S. A. (2021). Üniversite öğrencilerinin Covid-19 salgını sürecinde yürütülen uzaktan eğitime yönelik tutum ve görüşleri. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 4(1), 147-174.

Yılmaz, R., Sezer, B., Yurdugül, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin e-öğrenmeye hazır bulunuşlıklarının incelenmesi: Bartın Üniversitesi örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 180-195.

Yıldız, S. (2016). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 301-329.

Yılmaz-İnce, E., Kabul, A., Diler, İ. (2020). Distance education in higher education in the COVID-19 pandemic process: A case of Isparta Applied Sciences University. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(4), 343-351.

Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 237-250.

Zan, N., Umut-Zan, B. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan Edebiyat Fakültesi öğrencilerine genel bakış. *Turkish Studies*, 15(4), 1367-1394.

Zoralioğlu, M. (2020). Covid-19 Tanısı İle İnterne Edilen 30-50 Yaş Arası Hastalarda Cinsiyetin Prognoz Üzerine Etkisi Ve Bunu Etkileyen Diğer Faktörler. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ümraniye Sağlık Uygulama Ve Araştırma Merkezi, Tıpta Uzmanlık Tezi, 3s, İstanbul.